

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de uitvoering van de Visienota Lokaal Onroerendergoedbeleid en wijziging van diverse besluiten

- Tweede principiële goedkeuring

In de visienota lokaal onroerendergoedbeleid zet de Vlaamse regering de krijtlijnen uit voor een versterkte samenwerking tussen het Vlaamse en het lokale beleidsniveau op het vlak van onroerend erfgoed, en een grotere betrokkenheid van die laatste.

Dit wijzigingsbesluit geeft verder uitvoering aan deze visienota. De wijzigingsbepalingen focussen op de volgende beleidsmaatregelen en -doelstellingen:

1. De verdere uitbouw van een lokaal onroerendergoedbeleid stimuleren door:
  - a. een duidelijker taakverdeling tussen het lokale en het Vlaamse bestuursniveau, bijvoorbeeld via de creatie van een inventaris van het landschappelijk erfgoed;
  - b. erkende onroerendergoedgemeenten de bevoegdheid te geven om de inventaris bouwkundig erfgoed en de nieuwe inventaris landschappelijk erfgoed vast te stellen, en bepaalde handelingen aan vastgestelde inventarisitems toelatingsplichtig te maken;
  - c. de meldingsplicht bij beschermde stads- en dorpsgezichten duidelijker te omschrijven.
2. De oprichting van bijkomende erkende onroerendergoedgemeenten aantrekkelijker maken door het inschrijven van een structurele subsidie. Op termijn wil Vlaanderen zo komen tot een versterkt onroerendergoedlandschap, waarbij alle dertien centrumsteden een erkenning hebben aangevraagd als onroerendergoedgemeente. De 287 andere Vlaamse steden en gemeenten zijn minstens lid van een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst
3. De principes van regiovorming doorvertalen voor intergemeentelijke onroerendergoeddiensten.
4. De kost voor archeologisch onderzoek milderen door:
  - a. het uitbreiden van de doelgroep voor de bestaande archeologische premies, m.n. de premie voor buitensporige opgravingskosten en de premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem;
  - b. het inschrijven van een nieuwe premie voor de buitensporige directe kost van verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten.
5. Een aantal verduidelijkingen op het vlak van handhaving.

1 SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Onroerend Erfgoed

ISE 1: partnerschappen rond erfgoedzorg

Doelstelling “iedereen koestert het onroerend erfgoed als een evident en integraal deel van onze leefomgeving, cultuur, identiteit en natie.” (beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024, p. 15):

“Erfgoed maakt deel uit van onze leefomgeving, cultuur, identiteiten natie. Het ontleent er een betekenis, rol en invulling aan. Daarom staat onroenderfgoedzorg niet op zichzelf. Die kan alleen maar vorm krijgen als de gebruikers van de leefomgeving het belang en de meerwaarde van erfgoed inzien en zich ertoe engageren om het in stand te houden. We willen dan ook een evidentie maken van dat engagement.

Samen met de gebruikers van onze leefomgeving geven we gestalte aan het erfgoedbeleid. We zetten de dialoog met erfgoedgemeenschappen verder en rekenen op lokale besturen en partnerverenigingen als tussenpersoon om de dialoog in goede banen te leiden. Daarnaast laten we erkende onroenderfgoedgemeenten verder uitgroeien tot echte eerstelijnspartners in de uitvoering van het beleid. Erfgoed en erfgoedzorg zijn meer dan een ‘doel op zich’. Het zijn katalysatoren om bredere maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden.”

Operationele doelstelling “We moedigen elke gemeente aan om een lokaal onroenderfgoedbeleid te voeren.” (beleidsnota Onroerend Erfgoed, p. 15-16):

“We moedigen lokale overheden aan om een eigen erfgoedbeleid te voeren. Lokale besturen die het engagement op nemen worden ondersteund door het agentschap.

Lokale besturen zijn sleutelspelers in het erfgoedbeleid: ze kunnen richting geven aan het oplossen van erfgoedvraagstukken. We stimuleren lokale besturen om een gedragen onroenderfgoedbeleid te voeren. De Vlaamse overheid stelt hierbij haar kennis en expertise beschikbaar. De intergemeentelijke onroenderfgoeddiensten zijn een complementaire partner. We zetten samen in op het beschikbare instrumentarium, waaronder erfgoedinventarissen, onroenderfgoedrichtplannen en beheersplannen. Ik volg daarbij ook het proces van de regiovorming, onder aansturing van mijn collega-voor binnenlands bestuur op de voet. Zodra die regio's vorm krijgen, zal ik het initiatief nemen om de regionale afbakening en de vormen van intergemeentelijke samenwerking daarop af te stemmen.

Lokale besturen zullen actiever betrokken worden bij het beschermen van ons onroerend erfgoed. Zij spelen tevens een belangrijke rol bij het evalueren van ons erfgoedbestand. Daarnaast moet bij beschermings- of restauratiebeslissingen ook rekening gehouden worden met het belang dat zij hechten aan het erfgoed in het kader van geïntegreerde projecten of hun uitgewerkte visie op onroerend erfgoed.

Verschillende steden en gemeenten voeren vandaag al een voorbeeldig onroenderfgoedbeleid. Een erkenning als onroenderfgoedgemeente zou de bekroning moeten vormen van deze voorbeeldrol. Toch is de drempel voor veel steden en gemeenten nog te hoog. Het label ‘erkende erfgoedgemeente’ moet uitgroeien tot symbool van lokale erfgoedexpertise, maar ook van de autonomie die de Vlaamse overheid aan lokale besturen biedt. Daarom is het belangrijk dat de gemeenten die nu al klaar zijn voor een erkenning, daadwerkelijk een erkenning aanvragen. We denken daarbij met name aan de Vlaamse centrumsteden. We moedigen die gemeenten aan om

dat te doen en begeleiden hen, zodat we bij de volgende erkenningsrondes in 2020 en vooral 2023 een wezenlijke aangroei van het aantal aanvragen kunnen noteren.

Het agentschap Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten leggen samen een groenboek voor aan de Vlaamse Regering, met de krijtlijnen van een partnerschap, uitgaande van een volwaardige taakverdeling. De bouwstenen van deze taakverdeling zijn: het geografisch inventariseren, het beheer van het beschermd en niet-beschermd erfgoed op het lokale grondgebied, de adviezen, toelatingen, financiële ondersteuning en handhaving. We stimulerende lokale besturen, en in het bijzonder de erkende erfgoedgemeenten, in de uitbouw van een lokaal handhavingsbeleid. We bieden op vraag nieuwe opleidingen aan voor lokale verbalisanten. Erkende gemeenten moeten in principe volwaardig bevoegd kunnen worden voor al deze taken, waarbij de Vlaamse overheid zich als ondersteunend expertisecentrum profileert. De financiële consequenties van deze samenwerking en in het bijzonder het daartoe vereiste instrumentarium (bv. het opzetten van een systeem voor digitale informatie-uitwisseling ...) zijn daarbij een bijzonder aandachtspunt.

De mogelijkheden en bijhorende randvoorwaarden voor een lokaal onroerenderfgoedbeleid krijgen een volwaardige doorvertaling in de Vlaamse regelgeving. Daarbij bekijken we niet alleen de onroerenderfgoedregelgeving. Ook ander instrumentarium, zoals de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, moet rekening houden met de nieuwe partnerschappen en juridische mogelijkheden toelaten voor het voeren van een lokaal erfgoedbeleid voor niet-beschermd erfgoed.”

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De Vlaamse Regering keurde de visienota 'lokaal onroerenderfgoedbeleid' goed op 26 februari 2021 (VR_2021_2602_DOC_194-1 en 2).

Op 1 april 2022 keurde de Vlaamse Regering het ontwerp van decreet tot wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de uitvoering van de visienota lokaal erfgoedbeleid en de toekenning van beboetingsbevoegdheid aan de gewestelijke beboetingsentiteit definitief goed (VR_2022_0104_DOC0359/1-3).

Op 3 juni 2022 keurde de Vlaamse Regering het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, wat betreft de uitvoering van de Visienota Lokaal Onroerenderfgoedbeleid en wijziging van diverse besluiten een eerste maal principiële goed (VR_2022_0306_DOC0593/1-4).

Het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het taal- en wetgevingsadvies nr. 2022/145 van 22 april 2022.

a) Advies Inspectie Financiën

De Inspectie Financiën heeft een **gunstig advies met voorwaarden** verleend op 18 mei 2022 (advies met ref. 2022001764).

Met betrekking tot de indexatie van de subsidie aan de erkende actoren merkt de Inspectie van Financiën op dat de koppeling aan basisindex 'december 2013' betekent dat de daadwerkelijke subsidie merkbaar hoger zal liggen dan de hier vernoemde bedragen. De Inspectie van Financiën vraagt zich af waarom met terugwerkende kracht tot 2013 moet geïndexeerd worden, en stelt dat deze indexatie niet kan inhouden dat deze vanuit de algemene middelen wordt bekostigd.

De vermelding van 'december 2013' berust op een vergissing. Het is de bedoeling de subsidie te indexeren vanaf 1 januari 2023, voor de reeds bestaande subsidies, en vanaf 2024 respectievelijk 2027, voor de subsidie aan erkende onroerenderfgoedgemeenten en voor de nieuwe subsidie voor erkende

intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten. → *Het ontwerp van wijzigingsbesluit wordt in die zin aangepast.*

Wat erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten betreft merkt de Inspectie van Financiën terecht op dat een kleine honderd huidige gemeenten er nog geen deel uitmaken. Het is dus mogelijk dat er los van de voorziene herschikking in het landschap van de bestaande intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten ook nog nieuwe bijkomen. Daar is dan inderdaad een budgettaire kost aan gekoppeld, maar het is onmogelijk hieromtrent een inschatting te doen.

De meerkost van de subsidiëring van erkende actoren zal opgevangen worden binnen het begrotingsartikel QG0-1QGG2CB-WT (erfgoedpremies).

De Inspectie van Financiën vraagt erop toe te zien dat zo weinig mogelijk maatregelen in werking treden tijdens de volgende legislatuur, zodat de beleids- en financiële ruimte van de volgende bevoegde Vlaamse minister/Vlaamse regering niet worden ingeperkt.

In de praktijk blijkt de budgettaire impact van de meeste aanpassingen zich nog tijdens deze regeerperiode te manifesteren:

- 1) De subsidiëring van erkende onroerenderfgoedgemeenten treedt onmiddellijk in werking. De eraan gekoppelde indexering (alleen toegepast op de looncomponent van de werkingssubsidie) heeft een beperkte budgettaire impact, die we compenseren binnen de begroting van Onroerend Erfgoed
- 2) De subsidiëring van erkende onroerenderfgoeddepots wordt verder gezet volgens de bestaande regels, weliswaar met indexering vanaf 2023. Deze indexering (enkel voorzien voor de looncomponent van de werkingssubsidie) betekent een beperkte budgettaire impact, die we compenseren binnen de begroting van Onroerend Erfgoed
- 3) De archeologische premie voor het onderzoek van menselijke inhumatieresten treedt onmiddellijk in werking.

Enkel de aangepaste subsidiëring van erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten treedt pas in werking in 2027. De reden om hun subsidiëring nog tot en met 2026 verder te zetten volgens de huidige regels is omdat er lopende samenwerkingsovereenkomsten zijn, die niet opengebroken kunnen worden. Vanaf 2023 wordt de huidige subsidie wel geïndexeerd (enkel voorzien voor de looncomponent van de werkingssubsidie), maar deze heeft maar een beperkte budgettaire impact die we compenseren binnen de begroting van Onroerend Erfgoed

De nieuwe subsidie van €120.000, die in 2027 in werking treedt, is in de praktijk een verhoging van de Vlaamse bijdrage met gemiddeld €33.000. Deze verhoging heeft inderdaad een impact op de financiële ruimte van de volgende bevoegde Vlaamse minister. Ook deze subsidie wordt vanaf 2027 geïndexeerd, met een beperkte budgettaire impact tot gevolg. Die bekostigen we binnen de begroting van Onroerend Erfgoed.

Het moment waarop een erkende onroerenderfgoedgemeente haar subsidie kan aanvragen blijkt niet correct geformuleerd in het ontwerp van wijzigingsbesluit. Het is wel degelijk zo dat een onroerenderfgoedgemeente de subsidie kan aanvragen in het eerste of het vierde jaar van de lokale beleidscyclus (en dus niet het tweede/vijfde jaar, zoals momenteel vermeld). → *Het ontwerp van wijzigingsbesluit wordt in die zin aangepast.*

Wanneer het gaat om de premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem merkt de Inspectie van Financiën op dat private ondernemingen in veel hogere mate verantwoordelijk zullen zijn voor de verwachte toename van het aantal en het bedrag van de premies, in vergelijking tot andere sectoren die erbij komen. De Inspectie stelt voor om enige selectiviteit in te bouwen. Dat is inderdaad de bedoeling: bouwpromotoren, verkavelaars, nutsbedrijven, ... komen bijvoorbeeld niet in aanmerking voor de premie.

Daarbij aansluitend vraagt de Inspectie van Financiën zich af waarom woonmaatschappijen uitgesloten worden van de premie voor buitensporige opgravingskosten en de premie voor

archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Diezelfde uitsluiting geldt immers niet voor andere gesubsidieerde sectoren (onderwijs, sport, zorg).

De reden hiervoor is dat woonmaatschappijen binnen de sector 'overheid' vallen, en die sector is integraal uitgesloten. Dat betekent dat bijvoorbeeld zorginstellingen die afhangen van een OCMW, ook niet in aanmerking komen voor deze premies. → *de nota aan de Vlaamse Regering wordt op dat punt verduidelijkt.*

In haar advies merkt de Inspectie van Financiën nog op dat een intergemeentelijk onroerendergoeddienst moet voldoen aan de 'toepasselijke regelgeving en afbakeningen van referentieregio's' om erkend te kunnen worden. De Inspectie vraagt zich af of er geen uitzonderingen mogelijk zijn?

Het idee is dat de intergemeentelijke onroerendergoeddiensten de algemene regels volgen die voor intergemeentelijke samenwerkingsvormen worden geformuleerd in het kader van Regiovorming. Daarbij is in de nota aan de Vlaamse Regering alvast voorzien in de mogelijkheid om een uitzondering te vragen op de geldende regels ("pas toe of leg uit"). Het is nog niet duidelijk hoe dat principe zich eventueel in regelgeving zal vertalen.

De Inspectie van Financiën informeert ook naar de impact van de verdere uitbouw van het lokale onroerendergoedbeleid op de 'workload' van het agentschap. Voor een stuk zal het gaan om een verschuiving van werklust: in plaats van bepaalde taken zelf te doen, zal het agentschap de erkende actoren coachen om er ook op in te zetten. De voornaamste bijkomende werklust wordt verwacht op het vlak van IT-toepassingen (zowel ontwikkeling, onderhoud & helpdesk). Het aantal potentiële gebruikers stijgt met een veelvoud, waardoor er ook meer middelen nodig zullen zijn om de toepassingen draaiend te houden.

De Inspectie concludeert dat ze "in dit stadium slechts een gedeeltelijk gunstig advies geven, op voorwaarde dat de budgettaire meerkost wordt gecompenseerd". Het begrotingsakkoord is ook vereist.

Het akkoord van de minister van Begroting werd verleend op 30 mei 2022.

b) Advies Vlaamse Toezichtcommissie

De Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC) formuleerde op 14 juni 2022 het advies met nummer 2022/054.

In haar advies onderzocht de VTC de volgende aspecten: de kwaliteit van de regelgevende grondslag, de doelbinding, de verantwoordelijkheid, de minimale gegevensverwerking, juistheid, rechten van de betrokkene en transparantie en de beveiligingsmaatregelen.

Hierna wordt ingegaan op de opmerkingen van de VTC die nadere behandeling of toelichting vergen:

- 1) De VTC stelt wanneer het gaat over de kwaliteit van de regelgevende grondslag dat het ontwerp niet expliciet vermeldt op grond van welke rechtvaardigingsgrond in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) de verwerking van persoonsgegevens zal plaatsvinden.

Reactie:

De regelgevende grondslag is verduidelijkt in deze nota, in de toelichting bij wijzigingsartikel 34.

- 2) Wat betreft de minimale gegevensverwerking en meer bepaald de bewaartermijn stelt de VTC dat enerzijds de categorieën van gegevens niet voldoende afgebakend zijn waar deze niet duidelijk

blijken uit het ontwerp, en anderzijds de selectieregels geen maximale bewaartermijn inhouden en deze dus nog moet worden bepaald.

Reactie:

De categorieën van persoonsgegevens wordt afgebakend in deze nota, in de toelichting bij wijzigingsartikel 34.

De beheersregels waar het decreet naar verwijst bevatten wel al maximale bewaartermijnen voor elke categorie van (persoons-)gegevens.

- 3) Inzake juistheid beveelt de VTC aan dat de verwerkingsverantwoordelijken hiertoe de nodige maatregelen neemt.

Reactie:

De verwerkingsverantwoordelijken voorzien in hun dagelijkse werking de nodige procedures om de juistheid van de persoonsgegevens te garanderen.

- 4) Inzake transparantie raadt de VTC aan het ontwerp aan te vullen met de verplichting om de vermeldingen op te nemen in de communicatie met de burger zodat de betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun gegevens.

Reactie:

Zoals de VTC zelf stelt verplicht artikel 12 AVG de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen te nemen opdat de betrokkenen de informatie over de verwerking van hun gegevens ontvangt. Die verplichting opnemen in voorliggend ontwerp is dus overbodig vermits die rechtstreeks voortvloeit uit artikel 12 AVG. Daarnaast kan ook meegegeven worden dat het agentschap Onroerend Erfgoed in de communicatie met de betrokkenen steeds verwijst naar de informatie op de algemene website van het agentschap, waarin de privacyverklaring wordt toegelicht.

- 5) Tenslotte geeft de VTC nog aanbevelingen over bijkomende beveiligingsmaatregelen die intern kunnen worden uitgewerkt.

Reactie:

Er wordt akte genomen van deze aanbevelingen. Hiermee wordt in de mate van het mogelijke rekening gehouden in de dagelijkse werking.

c) Advies Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed (SARO)

De Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed (SARO) bracht op 30 juni zijn advies uit bij het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de uitvoering van de Visienota Lokaal Onroerenderfgoedbeleid en wijziging van diverse besluiten.

ALGEMENE BEOORDELING

- In de algemene beoordeling van het regelgevende voorstel (punt 6 van het advies) drukt de SARO zijn bezorgdheid uit over het financiële luik van de voorgestelde wijzigingen. De SARO herhaalt dat de lokale besturen financieel ondersteund moeten worden bij de uitbouw van hun onroerenderfgoedbeleid.

Reactie:

De visienota onderschrijft die visie, en vertaalt ze door het voorzien van een structurele ondersteuning van zowel de erkende onroerenderfgoedgemeenten als de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten. Voor die laatste groep verhoogt de bestaande subsidie significant. Naast deze structurele ondersteuning introduceert het wijzigingsbesluit ook een nieuwe archeologiepremie, voor het onderzoek van menselijke inhumatieresten. Deze premie staat ook open voor lokale besturen.

ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN

- Wanneer het gaat over de erkenningsvoorwaarden voor onroerenderfgoedgemeenten (punt 7 in het advies) geeft de SARO aan het idee te ondersteunen van een centrale databank, waarin niet alleen het vastgesteld onroerend erfgoed wordt bijgehouden, maar ook de eventueel eraan gekoppelde lokale toelatingsplichten. Het is daarbij cruciaal dat het Vlaams platform afgestemd en geïntegreerd wordt met de digitale platformen en databanken die lokale vergunningverleners gebruiken voor de registratie van o.a. vergunningen en handhaving.

Reactie:

Voor het lokaal vastgesteld onroerend erfgoed en de bijhorende toelatingsplichtige handelingen zal de bestaande Inventaris Onroerend Erfgoed als centraal platform fungeren. Dat platform bestaat al, en zal ten gronde niet fundamenteel wijzigen. Hierover is afgestemd met de lokale besturen. Maar de inventaris kan wel worden opengesteld onder de vorm van open data via zogenaamde API's (application programming interface). Die laten toe dat externen de gegevensbestanden en functionaliteit van het centrale platform gebruiken in bijvoorbeeld hun eigen lokale systemen.

De toelatingen met betrekking tot beschermd erfgoed worden vandaag al aangevraagd via het zogenaamde toelatingenloket van het agentschap Onroerend Erfgoed. In het geval van een beschermd goed op het grondgebied van een erkende onroerenderfgoedgemeente wordt de toelating dan doorgestuurd naar het lokale bestuur voor beoordeling en afhandeling. Het is de bedoeling dit loket verder uit te breiden, zodat ook de adviezen en toelatingen voor vastgestelde inventarisitems hier bijgehouden kunnen worden.

- De SARO vindt het ook positief dat de gemeentelijk verbalisant onroerend erfgoed gedeeld kan worden. De SARO vraagt wel te verduidelijken in hoeverre de gemeentelijke verbalisant bevoegd is voor beschermd erfgoed, en/of geïnventariseerd én vastgesteld erfgoed en in welke mate ook archeologie onder de bevoegdheid van de verbalisant valt.

Reactie:

Binnen het aan een verbalisant onroerend erfgoed toegewezen takenpakket is hij bevoegd voor alle onroerend erfgoed. Dit wordt verduidelijkt in de toelichting bij artikel 2 van het wijzigingsbesluit.

- De SARO merkt tot slot op dat de erkenningsvoorwaarden veeleisend zijn, en vraagt zich af of de financiële ondersteuning die wordt aangeboden in verhouding is.

Reactie:

Verschillende erkenningsvoorwaarden gelden vandaag ook al, zonder dat daar enige financiële ondersteuning tegenover staat. Dat heeft niet belet dat er al tweeëntwintig gemeenten een erkenning als onroerendergoedgemeente gevraagd hebben – waaronder ook centrumsteden. De structurele financiële ondersteuning waarop ze nu kunnen aanspraak maken is voor het grootste deel van de Vlaamse gemeenten eerder symbolisch (€10.000/jaar). Maar voor deze groep (niet-centrumsteden, of gemeenten zonder of met maximaal één werelderfgoed) is het eerder wenselijk dat ze hun taken als erkende onroerendergoedgemeente opnemen binnen de schoot van een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst. Dan kunnen die bijkomende middelen ook gepoold worden, om bijvoorbeeld samen een verbalisant onroerend erfgoed aan te stellen.

Overigens is het ook niet de ambitie dat de structurele financiering volledig kostendekkend is: het idee is immers dat de bijkomende taken niet allemaal als een extra last gezien worden. Een aantal taken – die een zekere werklust met zich meebrengen, dat wordt zeker niet ontkend – zijn ook een opportuniteit om een lokaal beleid rond of mee te ontwikkelen. Die meerwaarde is moeilijk te becijferen, maar is er wel degelijk. Dat blijkt onder meer uit het enthousiasme waarmee lokale besturen blijven meewerken aan werkgroepen die het agentschap Onroerend Erfgoed organiseert in functie van de implementatie van de visienota lokaal onroerendergoedbeleid.

- Wat de structurele subsidie aan erkende onroerendergoedgemeenten betreft (punt 8 van het advies) informeert de SARO naar de onderbouwing van de verhoogde subsidiëring voor gemeenten met minstens twee werelderfgoederen.

Reactie:

De verhoogde structurele subsidie is bedoeld om Vlaamse gemeenten met een aanzienlijk en waardevol onroerendergoedpakket te stimuleren om een erkenning als onroerendergoedgemeente aan te vragen. De visienota lokaal onroerendergoedbeleid vermeldt in dat verband de kunst- en centrumsteden. Maar naast die groep van dertien steden zijn er nog een aantal kleinere steden die binnen deze omschrijving vallen.

Om te bepalen welke bijkomende steden in aanmerking zouden kunnen komen voor de verhoogde subsidiëring is er een criterium gezocht dat enerzijds focust op het beschikken over een waardevol erfgoedpakket, en anderzijds stabiel en fusievriendelijk is. Bovendien is er ook rekening gehouden met de beschikbare budgettaire ruimte: de toename van het aantal steden dat in aanmerking komt voor de verhoogde structurele subsidie betekent dat de subsidie voor elk noodgedwongen moet dalen.

Hoewel het geen directe maatstaf voor het aantal beschermingen of geïnventariseerde items is, geeft de aanwezigheid van een werelderfgoed op het grondgebied wel een idee van het rijke verleden van onze steden. Zeker wanneer het gaat om twee of meer verschillende werelderfgoederen (een begijnhof, belfort, ...) Het is een fusievriendelijk criterium: door de fusie van twee of meer gemeenten kan het aantal werelderfgoederen alleen maar toenemen. Het is ook relatief stabiel: het gebeurt niet vaak dat er in Vlaanderen nog werelderfgoederen bij komen. Bovendien grenzen er op dit moment geen gemeenten aan elkaar met verschillende werelderfgoederen, die door de fusie de drempel van 'twee verschillende werelderfgoederen' zullen halen. Tenslotte zijn er, los van de dertien centrumsteden, maar een beperkt aantal gemeenten dat er op die manier bijkomt: Dendermonde, Hoogstraten, Lier, Sint-Truiden en Tongeren. Dat betekent dat er met het beschikbare budget nog redelijke bedragen in het vooruitzicht kunnen gesteld worden voor de structurele subsidiëring van deze steden (€90.000 respectievelijk €50.000).

- Wanneer het gaat over het vragen van het advies van de VCOE binnen de context van een erkenningsaanvraag (punt 9 in het advies) is de SARO van mening dat het agentschap in zijn

advies aan de minister moet aangeven in welke mate ze heeft rekening gehouden met het advies van de SARO.

Reactie:

Deze opmerking is terecht maar vergt geen vertaling in regelgeving. Vandaag is het al standaard zo dat het advies van de VCOE integraal bij erkenningsaanvragen aan de minister wordt bezorgd.

- De SARO stelt zich ook vragen bij het beperken van de termijn waarbinnen de raad een advies moet uitbrengen tot 30 dagen. De SARO vraagt deze dwingende termijn te schrappen, cf. de huidige situatie, of minstens de mogelijkheid te voorzien om een termijnverlenging te vragen.

Reactie:

De termijn tussen het moment van indienen van de aanvraag (15 januari) en het moment waarop de minister een beslissing moet nemen (30 april) laat geen ruimte om de VCOE meer tijd te geven.

- De SARO gaat tenslotte niet akkoord met de bepaling dat het overschrijden van de adviestermijn gelijk staat met een stilzwijgend 'gunstig geacht advies'. De SARO verkiest dat er dan wordt 'voorbijgegaan aan het advies van de VCOE, wegens het overschrijden van de termijn'.

Reactie:

Akkoord. De artikelen 3.2.3, 3.3.4 en 3.4.5 van het Onroerendergoedbesluit worden in deze zin aangepast.

ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN

- In punt 10 van zijn advies geeft de SARO aan het eens te zijn met de erkenningsvoorwaarde dat een intergemeentelijk samenwerkingsverband moet voldoen aan de regels rond referentieregio's. Ook de minimale drempels qua oppervlakte of aantal inwoners onthaalt de SARO positief. De SARO apprecieert daarbij dat er een uitzondering wordt ingebouwd voor kleinere referentieregio's.

Reactie:

Waarvan akte.

- Met betrekking tot de rapportering van de erkende actoren (punt 11 van het advies) pleit de SARO voor een uniforme planlastvermindering. De SARO stelt daarom voor om ook bij de erkende onroerenderfoedgemeenten naar een driejaarlijkse rapportering te gaan.

Reactie:

Een onroerenderfoedgemeente voert namens de Vlaamse overheid gedelegeerde taken uit. Het is aangewezen om deze correct en tijdig op te volgen. Een driejaarlijkse rapportage en feedback biedt te weinig mogelijkheden om tijdig coaching te geven over het gevoerde beleid van een onroerenderfoedgemeente, zodat deze indien nodig bijstellingen kan uitvoeren.

- In verband met de financiering van de erkende intergemeentelijke onroerenderfoeddiensten (punt 12 van het advies) ondersteunt de SARO het idee dat gemeenten die lid zijn ook mee financieren. Maar de SARO merkt op dat het voor kleinere gemeenten niet evident zou kunnen zijn om samen het eigen aandeel van €120.000 te verzamelen. De SARO stelt daarom voor om te werken met een vork van €85.000 tot €120.000.

Reactie:

Het bedrag van €120.000 is een bewuste keuze. Samen met de Vlaamse bijdrage beschikt een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst over een jaarbudget van minstens €240.000. Dat bedrag moet hen de mogelijkheid bieden om op een afdoende manier een beleid te ontwikkelen rond de drie disciplines. Vanuit het streefdoel van sterkere erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten, die beter in staat zijn om actief te zijn in het volledige erfgoedveld, is de gemeentelijke bijdrage van €120.000 dus verantwoord.

Een aanzienlijk(er) financieel engagement is ook bedoeld om de betrokkenheid van de gemeenten in kwestie bij de erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst te verhogen. Vandaag zijn er zelfs erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten waarvan de werking bijna volledig gefinancierd wordt met de Vlaamse bijdrage. Dat is niet langer wenselijk.

Het opleggen van een aanzienlijke eigen bijdrage van €120.000 is ook een middel om de gewenste schaalvergroting te realiseren. In een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst die we vandaag als te klein beschouwen zullen de gemeenten die lid zijn inderdaad verplicht zijn om een (veel) hoger eigen aandeel bij te leggen. Het criterium is dus ook bedoeld om te helpen om de gemiddelde schaalvergroting te realiseren. Daarbij mag niet uit het oog verloren worden dat de gemeenten in alle onafhankelijkheid de onderlinge verdeelsleutel kunnen bepalen. Het is dus perfect denkbaar dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Meestal wordt trouwens een interne verdeelsleutel toegepast tussen de gemeenten (bijvoorbeeld afhankelijk van het aantal inwoners)

INVENTARISSEN EN RECHTSGEVOLGEN

- De SARO merkt in punt 14 van zijn advies op dat de lokale vaststelling van een inventaris bouwkundig of landschappelijk erfgoed bij voorkeur gebeurt door de gemeenteraad.

Reactie:

Artikel 28 van het wijzigingsbesluit wordt in die zin aangepast.

- De ontsluiting van vaststellingsbesluiten in een centrale databank wordt door de SARO positief onthaald (punt 15 in het advies). De SARO pleit wel voor tijdig overleg met lokale besturen om te komen tot een werkbare databank.

Reactie:

De werkgroep Erfgoedportaal, met vertegenwoordigers van het agentschap, lokale besturen, erkende onroerendergoedgemeenten en intergemeentelijke onroerendergoedgemeenten, die was opgericht om de implementatie van de visienota lokaal onroerendergoedbeleid te bespreken, heeft precies in functie hiervan een doorstart gekend.

- In punt 16 van zijn advies vraagt de SARO “dat het Onroerendergoeddecreet in samenhang met het Onroerendergoedbesluit voldoende garanties biedt dat alle toelatingsplichten (die door een erkende onroerendergoedgemeente worden vastgelegd) ook worden onderworpen aan een openbaar onderzoek én dat de betrokken particulieren op de hoogte worden gebracht”.

Reactie:

Dat is zo inderdaad voorzien: het nieuwe artikel 4.1.7/1 in het gewijzigde Onroerendergoeddecreet bepaalt expliciet dat in geval van het opleggen van toelatingsplichten de betrokken eigenaars individueel op de hoogte worden gesteld. De toelatingsplicht(en) moeten in het vaststellingsbesluit worden opgenomen. Op die manier maken ze integraal voorwerp uit van het openbaar onderzoek.

Ook wanneer er later toelatingsplichten toegevoegd worden, moet dat gebeuren met een vaststellingsprocedure die in openbaar onderzoek moet gaan. De zakelijkrechthouders worden ook in dat geval op voorhand aangeschreven.

- Wanneer het gaat over de limitatieve lijst van mogelijke lokale toelatingsplichten (punt 17 van het advies) merkt de SARO terecht op dat onder artikel 4.2.4. 1°, e ook zonnepanelen of laadpalen begrepen moeten worden.
- De SARO merkt op dat in artikel 4.2.4. 3°, a 'binnenmuren' ontbreekt in de oplijsting.

Reactie:

De formulering is overgenomen van de toelatingsplicht die bij beschermd erfgoed wordt gehanteerd en wordt vanuit het oogpunt van uniformiteit aangehouden.

- In punt 18 van zijn advies gaat de SARO in op de voorgestelde lokale toelatingsplicht met betrekking tot het verwijderen, vervangen of wijzigen van waardevolle interieurdecoratie. De SARO stelt vast dat deze niet in lijn ligt met de voorbeeldhandelingen opgenomen in de visienota lokaal onroerendergoedbeleid.

Reactie:

De in artikel 4.2.4 opgenomen toelatingsplichten zijn het resultaat van het participatieve traject met vertegenwoordigers van lokale besturen, erkende onroerendergoedgemeenten en intergemeentelijke onroerendergoeddiensten.

- De SARO vindt het een essentiële voorwaarde dat "het belang en de kenmerken van het interieur formeel geregistreerd ... worden op het moment van de vaststelling".

Reactie:

Dat is inderdaad de bedoeling: de beslissing van de erkende onroerendergoedgemeente om deze (of andere) toelatingsplichten op te leggen moet gemotiveerd zijn. Het interieur waarvoor men een toelatingsplicht oplegt moet gekend en geregistreerd zijn – anders is het ook niet mogelijk om te handhaven.

De manier waarop een bestuur kennis kan hebben van het interieur kan sterk verschillen: het interieur kan bekend zijn uit publicaties, de eigenaar kan toegang verleend hebben, de toegang kan zijn afgedwongen langs gerechtelijke weg, ... Het Onroerendergoeddecreet erkent alleszins de rechten van de eigenaar en de onschendbaarheid van de woning.

- De SARO stelt zich vragen bij de term 'waardevolle interieurdecoratie', die als vaag en subjectief wordt beoordeeld. Ook is het voor de SARO onduidelijk welke beroepen gelden voor zakelijkrechthouders van panden waar toelatingsplichtige handelingen voor het interieur zouden worden opgelegd.

Reactie:

Die vaagheid is inherent aan het feit dat het om zeer diverse erfgoedelementen of -kenmerken kan gaan: een glas-in-loodraam, een sierlijke trapleuning, een fraai gepleisterd lijstwerk, ... Feit is dat ook hier geldt dat een bestuur de beslissing om deze toelatingsplicht zal moeten motiveren. Bovendien is het de bedoeling dat erkende onroerenderfgoedgemeenten selectief omspringen met deze toelatingsplicht, zoals ook verder in deze nota is aangegeven.

Een zakelijkrechter heeft steeds de mogelijkheid om tegen de vaststelling van een onroerend goed en eventuele specifieke toelatingsplichten daarbij een beroep in te stellen bij de Raad van State. En ook later als een concrete toelatingsaanvraag zou geweigerd worden, of wanneer er voorwaarden worden opgelegd, kan de aanvrager hiertegen ook beroep instellen bij de Raad van State.

- De SARO stelt in punt 19 van zijn advies dat de lokale toelatingsplichten vrij streng zijn, en gelijklopen met de toelatingsplichten bij beschermd erfgoed. De raad vraagt daarom een overzicht van de overeenkomsten en verschillen tussen beide.

Reactie:

Bij het uitwerken van de lokale toelatingsplichten is er inderdaad voor gekozen om de manier van werken die bij beschermd erfgoed bestaat te spiegelen. Dat is een bewuste keuze, omdat de manier van werken bij beschermd erfgoed zijn deugdelijkheid heeft bewezen. Maar de onderstaande tabel geeft aan dat er wel degelijk verschillen zijn:

	Vastgesteld geïnventariseerd erfgoed	Beschermd erfgoed
<i>Bevoegd bestuur</i>	<i>Erkende onroerenderfgoedgemeente</i>	<i>Vlaanderen</i>
<i>Reikwijdte toelatingsplichten</i>	<i>1) Geen algemene/automatisch geldende toelatingsplichten 2) Enkel specifieke toelatingsplicht die individueel moet vastgesteld worden</i>	<i>1) Beschermingen vóór 2015: algemene geldende toelatingsplichten (lijsten in HST6 OE-besluit) 2) Beschermingen na 2015: specifieke lijst toelatingsplichten in het beschermingsbesluit</i>
<i>Omvang</i>	<i>Beperkte lijst van 10 mogelijke toelatingsplichten enkel voor vastgesteld bouwkundig en landschappelijk erfgoed</i>	<i>Vaste lijsten met toelatingsplichten per type erfgoed (62 toelatingsplichten)</i>
<i>Rechtsgevolgen</i>	<i>1) Zorgplicht voor overheden 2) Tien mogelijke lokale toelatingsplichten 3) Motiveringsplicht bij sloopvergunningen 4) Verplicht advies van onroerenderfgoedgemeente als die niet de vergunningverlener is 5) Opvolging door betrokken lokaal bestuur</i>	<i>1) Actief- en passief behoudsbeginsel 2) Vaste lijsten toelatingsplichten 3) Verplicht advies agentschap Onroerend Erfgoed bij vergunningen (rechtsgevolgen: artikel 6.4.4, §3 OE-besluit en artikel 4.3.3 en 4.3.4 van de VCRO) 4) Opvolging door betrokken lokaal bestuur en Vlaamse overheid</i>

Mate van ondersteuning van eigenaars	van	Lokaal bestuur & erkende IOED	Agentschap Onroerend Erfgoed
--------------------------------------	-----	-------------------------------	------------------------------

De stelling van de SARO dat de lokale toelatingsplicht een licht-bescherming wordt zonder voldoende betrokkenheid en draagvlak klopt niet. Sowieso is het een basisopdracht van erkende onroerenderfgoedgemeenten om in te zetten op het ontwikkelen van draagvlak. Bovendien kan een lokale toelatingsplicht niet lichtzinnig opgelegd worden: de zakelijkrechthouder moet individueel worden geïnformeerd, en er moet een openbaar onderzoek worden georganiseerd.

- Wat betreft de vrijheid die erkende onroerenderfgoedgemeenten krijgen om lokale toelatingsplichten op te leggen (punt 20 van het advies) is het inderdaad zo dat er met deelinventarissen gewerkt kan worden.
- De SARO vraagt om de bepaling waarbij een toelatingsplicht een adviesplicht wordt te verduidelijken in het wijzigingsbesluit of anders te formuleren (zie punt 21 in het advies).

Reactie:

De gevraagde verduidelijking is in de praktijk al voorzien, vermits het samen gelezen moet worden met het nieuwe artikel 4.1.10/1, §1, vierde lid in het gewijzigde Onroerenderfgoeddecreet. Dat artikel bepaalt dat, als er voor dezelfde handeling ook een toelatingsplicht of meldingsplicht vanuit een bescherming geldt, er niet nog eens apart een toelating vanuit de vaststelling moet gevraagd worden. In dat geval volstaat de toelating of melding vanuit de bescherming, die trouwens ook door de erkende onroerenderfgoedgemeente wordt afgehandeld. In dat geval moet er dus ook geen advies gevraagd worden op basis van het nieuwe artikel 4.2.14 van het gewijzigde Onroerenderfgoedbesluit, omdat bij overlap enkel het regime van de bescherming van toepassing is.

- In het punt 22 dringt de SARO aan op afstemming tussen de toelatingsprocedure en de regelgeving inzake de omgevingsvergunning.

Reactie:

Er is bewust gekozen voor uniformiteit en dus om de toelatingsprocedure analoog te formuleren met die voor beschermd erfgoed. In de gevallen dat er voor dezelfde handelingen ook een omgevingsvergunning nodig is, bepaalt artikel 4.1.10/1, §2, van het gewijzigde Onroerenderfgoeddecreet dat de beoordeling geïntegreerd wordt in de vergunning.

- Wanneer het gaat over de meldingsplicht bij beschermde stads- en dorpsgezichten apprecieert de SARO dat er verder duidelijkheid wordt gecreëerd (zie punt 23 in het advies).

Reactie:

Waarvan akte.

- De SARO stelt wel vast dat de meldingsplicht enkel geldt voor handelingen die zichtbaar zijn vanaf de openbare weg. Voor de lokale toelatingsplichten die een erkende onroerenderfgoedgemeente kan opleggen bij vastgesteld bouwkundig of landschappelijk erfgoed geldt de beperking tot handelingen die zichtbaar zijn vanaf de openbare weg niet.

Reactie:

Die vaststelling is correct. Maar er kan geen parallel getrokken worden tussen een beschermd stads- of dorpsgezicht, dat enkel gericht is op de bescherming van zichten, en een vastgesteld inventarisitem.

- Vanuit het oogpunt van de uniformiteit stelt de SARO voor om de aanvrager toe te laten om te starten met de gemelde handelingen na dertig dagen – zoals bij de stedenbouwkundige melding.

Reactie:

Akkoord. Het artikel 43 wordt in deze zin aangepast.

- In punt 24 van zijn advies geeft de SARO aan de verruiming van de 'gebieden geen archeologie' (GGA) te steunen, aangezien dit de finaliteit van archeologie ondersteunt.

Reactie:

Waarvan akte.

- In verband met de nieuwe premie voor het onderzoek van menselijke inhumatieresten merkt de SARO in punt 25 van zijn advies op dat er veel tijd kan zitten tussen het veldwerk en het uitwerken van het eindverslag. De SARO stelt daarom voor om de premie te berekenen en uit te betalen op basis van het archeologierapport.

Reactie:

Voor de nu al bestaande archeologische premies (premie buitensporige opgravingskosten, premie archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem) geldt dat de aanvraag gekoppeld is aan de indiening van het archeologierapport en dus aan het beëindigen van het veldwerk. Voor de premie voor archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten is dat evenwel niet mogelijk. Immers, bij het beëindigen van het veldwerk zijn nog niet alle relevante variabelen voor het bepalen van de premie bekend. Het assessment na de opgraving schat het wetenschappelijk potentieel van het opgegraven ensemble in en leidt tot een selectie van te bestuderen resten, en tot een planning van op het botmateriaal uit te voeren C14-dateringen en van op het eventueel bewaarde hout van de grafkisten uit te voeren dendrochronologische dateringen. Dit assessment is essentieel omdat het sturend is voor het aantal uit te besteden dateringen, alsook voor de inzet van de fysisch antropoloog. De rapportage over het assessment gebeurt in het eindverslag.

- De SARO vraagt tot slot ook te onderzoeken in hoeverre er voor het archeologisch onderzoek van steentijdsites een premie zou kunnen worden ingevoerd.

Reactie:

Het is zeker zo dat de kostprijs van dit soort onderzoeken kan oplopen. Maar binnen het beschikbare financiële kader is er voor gekozen om prioriteit te geven aan het uitbreiden van de doelgroepen van de bestaande archeologiepremieën en aan het creëren van een premie voor het onderzoek van menselijke inhumatieresten.

2 INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

SITUERING

1. Dit wijzigingsbesluit sluit aan bij de eerste strategische doelstelling van de beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024 ('Iedereen koestert het onroerend erfgoed als een evident en integraal deel van onze leefomgeving, cultuur, identiteit en natie') en bij de tweede bijhorende operationele doelstelling: 'de zorg voor het onroerend erfgoed is het resultaat van actieve samenwerking'.

2. Op 26 februari 2021 keurde de Vlaamse Regering de visienota 'lokaal onroerenderfgoedbeleid' goed (VR_2021_2602_DOC.0194/1 en 2).

Deze visienota presenteert een bijgestelde visie op de samenwerking tussen Vlaanderen en de lokale besturen op het vlak van onroerend erfgoed. Lokale besturen, en vooral erkende onroerenderfgoedgemeenten, krijgen meer verantwoordelijkheid en ruimte om een lokaal onroerenderfgoedbeleid te ontwikkelen. De erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten worden bevestigd in hun ondersteunende en sensibiliserende rol. Al deze lokale partners kunnen meer nog dan vandaag al het geval is een beroep doen op de Vlaamse overheid, die zich als expertisecentrum profileert. Erkende onroerenderfgoedgemeenten kunnen ook aanspraak maken op financiële ondersteuning.

Met het oog op de implementatie van deze visienota startte het agentschap Onroerend Erfgoed een participatief traject met vertegenwoordigers van lokale besturen, erkende onroerenderfgoedgemeenten en erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten. De resultaten van dit traject werden gebundeld in twee eindrapporten, die werden gepubliceerd [op de website van het agentschap](#).

PROBLEEMSTELLING

3. Vlaanderen telt vandaag (te) weinig erkende onroerenderfgoedgemeenten en meerdere (te) kleine erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten.

Eén van de redenen voor deze situatie is dat het Onroerenderfgoeddecreet tot op vandaag enkel in de mogelijkheid voorzag om samenwerkingsovereenkomsten te sluiten met erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, regionale landschappen en erkende onroerenderfgoeddepots, en in het kader ervan subsidies toe te kennen (zie artikel 10.1.1.). Het is in feite onlogisch dat de erkende onroerenderfgoedgemeenten hier niet vermeld worden, gelet op de belangrijke rol die ze vervullen in het lokale onroerenderfgoedveld.

Het al dan niet voorzien van financiële ondersteuning heeft onmiskenbaar een impact gehad op het succes van de instrumenten. Er zijn vandaag tweeëntwintig erkende onroerenderfgoedgemeenten (niet gesubsidieerd door de Vlaamse overheid). Daar tegenover staan dertig erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten die maar liefst tweehonderdzeven gemeenten verenigen (wel gesubsidieerd).

Tijdens de totstandkoming van de visienota gaven lokale besturen systematisch aan dat het relatief zware takenpakket van een erkende onroerenderfgoedgemeente zonder enige financiële tegemoetkoming voor velen van hen zwaar doorwoog om geen erkenning aan te vragen.

4. De onroerenderfgoedregelgeving biedt vandaag onvoldoende stimulansen voor lokale besturen om een lokaal onroerenderfgoedbeleid uit te bouwen.

In 2017 werd bijvoorbeeld in het kader van het kerntakendebat beslist om het inventariseren van bouwkundig erfgoed, historische tuinen en parken, en houtige beplantingen met erfgoedwaarde aan het lokale bestuursniveau over te laten. Die bevoegdheid wordt slechts in bescheiden mate opgepikt. Dat heeft onder meer te maken met het feit dat lokale besturen vandaag slechts beperkte mogelijkheden hebben om hierrond een eigen beleid te ontwikkelen. Dat verloopt vandaag veelal via het ruimtelijke beleid, maar dat zijn vaak complexe en dure procedures (stedenbouwkundige verordening, RUP, ...).

Erkende onroerenderfgoedgemeenten ondervinden tenslotte beperkingen om voor percelen op hun grondgebied te bepalen dat ze vrijgesteld zijn van archeologisch onderzoek (de zogenaamde “gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt”).

5. De huidige premies voor archeologisch onderzoek krijgen weinig maatschappelijke respons. Het aantal premies ligt niet hoog en er is een overschot van het vastgelegde budget dat de Vlaamse overheid voor deze premies voorziet.

Sinds november 2019 kunnen sommige groepen aanspraak maken op **archeologische premies voor vooronderzoek met ingreep in de bodem**. Deze premie wordt op forfaitaire basis berekend op 80% van de kosten van het archeologisch vooronderzoek dat gepaard gaat met een ingreep in de bodem. De doelgroep van deze premie zijn occasionele bouwheren die niet in staat zijn om de kosten van het archeologisch vooronderzoek te spreiden over verschillende bouwprojecten (denk aan landbouwers, private personen enzoverder). Zij komen enkel in aanmerking als private persoon, kleinschalige onderneming of kleinschalige vereniging voor zover zij minder dan 10 werknemers tellen en een omzet of balanstotaal van maximaal 5 miljoen euro hebben. Komen dus niet in aanmerking:

- projecten van bouwheren die beroepsmatig vastgoed ontwikkelen,
- vastgoed dat men ontwikkelt om het te verkopen,
- verkavelingen,
- projecten van regelmatige bouwheren.

In 2021 kende het agentschap 47 premies toe, voor een bedrag van in totaal 217.328,90 euro. Voor deze premie was een budget voorzien van 939.000 euro per jaar.

De **archeologische premie voor buitensporige opgravingskosten** bestaat sinds 2018. Ze komt tegemoet aan de kosten bij een verplichte archeologische opgraving in het kader van vergunningsplichtige ingrepen. Ook deze premie wordt forfaitair bepaald op basis van een formule op 80% van de kost van de opgraving.

De doelgroep en voorwaarden van deze premie zijn dezelfde als bij de archeologische premies voor vooronderzoek met ingreep in de bodem. Ook hier dus enkel kleinschalige, niet-recurrente bouwheren, en ook hier geen verkavelingen.

In 2021 werden 15 premies toegekend, voor een bedrag van 332.945,76 euro. Voor deze premie was een budget voorzien van 700.000 euro per jaar.

6. Het aantreffen van menselijke inhumatieresten bij verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek stelt bouwheren voor financiële uitdagingen.

Wanneer niet-verbrande menselijke inhumatieresten worden aangetroffen bij een archeologisch onderzoek, bijvoorbeeld in de omgeving van een kerk en kerkhof, volgt een specifiek onderzoekstraject om die menselijke inhumatieresten te analyseren. De meerwaarde van dergelijk onderzoek is groot. Maar er is ook een financiële kostprijs aan verbonden die kan oplopen. Het onderzoek van menselijke inhumatieresten weegt daardoor in veel gevallen zwaar op de totale kostprijs van een archeologisch onderzoek.

7. Stijgende loonkost voor gesubsidieerde erkende partners

Door internationale ontwikkelingen stijgt de gezondheidsindex momenteel aan een tempo dat we al decennialang niet meer gezien hebben. Dat weegt op de begroting van de erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten en onroerenderfgoeddepots. Zij merken al geruime tijd op dat de structurele Vlaamse subsidie niet gekoppeld is aan de gezondheidsindex. Dat betekent dat ze de stijgende loonkost op een andere manier moeten opvangen. Maar de zeer snel stijgende index, zoals we ze vandaag kennen, plaatst hen voor een onredelijk grote uitdaging.

BELEIDSMATREGELEN

8. We stimuleren de oprichting van bijkomende erkende onroerenderfgoedgemeenten.

Om deze doelstelling kracht bij te zetten bieden we erkende onroerenderfgoedgemeenten een aantrekkelijk(er) takenpakket, toegang tot digitale toepassingen, en krijgen ze toegang tot structurele financiële ondersteuning: wanneer ze voldoen aan de subsidievoorwaarden, en na het sluiten van een samenwerkingsovereenkomst, komen ze in aanmerking voor een jaarlijkse subsidie.

Die subsidie wordt op forfaitaire basis toegekend. We delen het landschap van Vlaamse gemeenten daarvoor op volgens drie categorieën. Bij elke categorie hoort een vast bedrag waar je elk jaar aanspraak op kan maken als erkende onroerenderfgoedgemeente. De indeling in drie categorieën is gebaseerd op een sterk vereenvoudigde inschatting van de werklust die met de erkenning als onroerenderfgoedgemeente gepaard zal gaan:

- Voor de kunststeden Antwerpen, Brugge, Gent, Leuven en Mechelen – stuk voor stuk grote steden met een aanzienlijk erfgoedpakket – is de verwachting dat de globale taaklast hoog zal zijn. Hier stellen we een forfaitaire jaarlijkse subsidie van €90.000/jaar in het vooruitzicht.
- Voor de andere centrumsteden zal de taaklast substantieel zijn, maar vrijwel zeker merkbaar lager dan de taaklast in één van de vijf kunststeden. We voorzien een forfaitaire subsidie op jaarbasis van €50.000.
- Voor de andere Vlaamse steden en gemeenten voorzien we een forfaitaire jaarlijkse subsidie van €10.000. Dat bedrag is merkkelijk lager dan de bedragen voor de eerste twee categorieën. Maar de verwachting is dat deze steden en gemeenten hun rol als erkende onroerenderfgoedgemeente zullen waarmaken binnen de schoot van de erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst waar ze lid van zijn.

9. We gaan, binnen de visie van gedeelde verantwoordelijkheid, voor een bijgestelde, duidelijke taakverdeling tussen het Vlaamse en het lokale bestuursniveau.

We voorzien de nodige instrumenten, zodat lokale besturen en vooral erkende onroerenderfgoedgemeenten meer en gemakkelijker een beleid kunnen ontwikkelen rond lokaal onroerend erfgoed.

Erkende onroerenderfgoedgemeenten krijgen de bevoegdheid om de inventarissen bouwkundig en landschappelijk erfgoed geheel of gedeeltelijk vast te stellen. De procedure wordt gespiegeld aan de huidige Vlaamse vaststellingsprocedure. Voor handelingen aan een onroerend goed opgenomen in een door een erkende onroerenderfgoedgemeente vastgestelde inventaris kan deze laatste binnen een beperkte lijst toelatingsplichten bepalen. De erkende onroerenderfgoedgemeente gaat in dat geval na of de aangevraagde handelingen rekening houden met de erfgoedkenmerken van de betrokken onroerende goederen. Wanneer voor de handelingen ook een omgevingsvergunning, toelating, machtiging, ontheffing of afwijking van toepassing is op basis van andere regelgeving, dan gaat de vergunningverlener na of de aangevraagde handelingen rekening houden met de erfgoedkenmerken van het betrokken onroerend goed.

10. We herzien de manier waarop de doelgroepen bepaald worden die in aanmerking komen voor de premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem en voor de premie voor buitensporige opgravingskosten.

Spelers die frequent geconfronteerd worden met archeologie, en die de kosten ervan kunnen doorrekenen aan derden, of die ze kunnen opvangen met opbrengsten die elders gerealiseerd worden blijven uitgesloten. Het gaat dan om overheden, nutsbedrijven of de vastgoedsector.

Maar er is financiële ruimte om een uitbreiding naar bijvoorbeeld privé-personen of de sectoren onderwijs, sport en zorg te voorzien. Maatschappelijk is dat zeker aanvaardbaar.

11. We voorzien in een premie bij een buitensporige directe kost van verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten.

Die premie laat toe om lokale besturen en anderen financieel te ondersteunen wanneer zij tijdens de uitvoering van een archeologisch onderzoek geconfronteerd worden met niet-verbrande menselijke inhumatieresten. Op die manier kunnen we het draagvlak voor archeologisch onderzoek maximaal ondersteunen, en mee ervoor zorgen dat de aan het onderzoek verbonden kenniswinst binnen redelijke termijnen gerealiseerd kan worden.

12. Automatische indexatie van het loonkost-luik van subsidies aan de erkende partners

Om de gesubsidieerde erkende partners te ondersteunen zal de structurele subsidie, voor het luik dat aan personeelsmiddelen gependend moet worden, in de toekomst gekoppeld worden aan de gezondheidsindex. Daarmee aligneert de subsidie vanuit het beleidsveld onroerend erfgoed zich aan gelijkaardige subsidies in bijvoorbeeld het beleidsveld cultuur.

BEOOGDE INWERKINGTREDING

13. De erkenning van onroerenderfgoedgemeenten is gekoppeld aan de beleids- en beheerscyclus (BBC) van de lokale besturen. Die cyclus werkt met driejaarlijkse vaste momenten waarop bijvoorbeeld nieuwe gemeenten een erkenning als onroerenderfgoedgemeente kunnen aanvragen. Het eerstvolgende moment is 1 januari 2023. Dat is bijgevolg ook de streefdatum voor de inwerkingtreding van dit wijzigingsbesluit.

Maar met de dertig erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met looptijd tot eind 2026. Het is niet aangewezen om die overeenkomsten eenzijdig op te zeggen. De inwerkingtreding van de wijzigingsbepalingen over de

erkenning en subsidiëring van erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten wordt daarom uitgesteld, met het oog op de toepassing ervan voor het sluiten van samenwerkingsovereenkomsten vanaf de periode 2027-2032.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

14. Het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 wijzigt twee besluiten van de Vlaamse Regering.

- 1° Artikelen 1 t.e.m. 81 grijpen in op het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. Deze artikelen volgen de chronologie van dit besluit.
- 2° Artikelen 82 en 83 wijzigen het besluit van de Vlaamse Regering van 14 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap zonder rechtspersoonlijkheid Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed.

Artikel 1

Dit artikel omvat een aantal wijzigingen aan definities.

De eerste wijziging vloeit voort uit de integratie van de inventaris van historische tuinen en parken in de inventaris landschappelijk erfgoed. Historische tuinen en parken worden daardoor niet langer als afzonderlijke categorie beschouwd.

De term 'gezondheidsindex' wordt gedefinieerd, omdat verschillende aanpassingen aan het Onroerenderfgoedbesluit de mogelijkheid van indexatie van presentiegelden, lonen en wedden introduceren.

De opheffing van punten 12°/1 en 12°/2 vloeit voort uit een verruiming van de doelgroepen die in aanmerking komen voor de premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem en de premie voor buitensporige kost van een opgraving. Er wordt niet langer verwezen naar 'kleinschalige' onderneming of 'kleinschalige vereniging', waardoor deze definities niet langer nodig zijn.

De invoering van een premie voor archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten vereist dat gedefinieerd wordt wat 'menselijke inhumatieresten' precies inhouden. De definitie verduidelijkt onder meer dat het moet gaan om resten die niet gecremeerd zijn, omdat vuur de onderzoekswaarde van de menselijke inhumatieresten zeer sterk aantast.

De aanpassing aan de definitie van 'Vlaamse overheid' maakt het mogelijk om premies te kunnen geven voor beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten aan onroerende goederen in erfpacht gegeven aan of in eigendom van de nv Participatiemaatschappij Vlaanderen (zie artikel 11.1.1. in het Onroerenderfgoedbesluit, zoals gewijzigd door dit besluit).

Artikel 2

Dit artikel vermeldt de voorwaarden waaraan een gemeente moet voldoen om erkend te worden en te blijven als onroerenderfgoedgemeente. De toekomstige voorwaarden sluiten aan bij de bestaande voorwaarden, die in herschreven vorm behouden blijven. Toevoegingen hebben betrekking op:

- de verwachte beleidsvisie, die complementair moet zijn aan het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid, en die gericht moet zijn op het behoud en gebruik/herbestemming van het onroerend erfgoed op het grondgebied;
- het feit dat een gemeente over de nodige expertise moet beschikken zodat een kwalitatieve opmaak en uitvoering van haar beleidsvisie verzekerd zijn;

- de verplichte invoering van het lokaal vastgestelde onroerend erfgoed, met de eventueel eraan gekoppelde toelatingsplichten, in het digitale platform dat daarvoor ter beschikking wordt gesteld. Het gebruik van deze centrale databank is belangrijk om het overzicht te behouden;
- de verplichte invoering van beslissingen en adviezen bij handelingen aan vastgesteld geïnventariseerd onroerend erfgoed of beschermd onroerend erfgoed.
- de verplichte aanstelling van een gemeentelijke verbalisant.

Bij de voorgestelde nieuwe bepalingen kunnen de volgende verduidelijkingen nog geformuleerd worden:

- artikel 3.2.1., 2°: dit gaat ook over het ondersteunen of betrekken van erfgoedgemeenschappen en vrijwilligers die zich inzetten voor het duurzame behoud en beheer, en voor de ontsluiting van het onroerend erfgoed op het grondgebied van een gemeente;
- artikel 3.1.2., 5°: de adviesraad waarvan sprake kan een bestaande adviesraad zijn, voor zover deze voldoet aan de hier geformuleerde voorwaarden;
- artikel 3.1.2., 10°: een gemeentelijke verbalisant onroerend erfgoed geeft lokale besturen meer middelen om in te zetten op handhaving. Hij/zij kan vaststellingen doen, instaan voor raadgevingen en aanmaningen (zachte handhaving), een stakingsbevel opleggen dat dan nog moet worden bekrachtigd door de inspecteur onroerend erfgoed (harde handhaving), ... Binnen dit takenpakket is hij/zij bevoegd voor zowel beschermd als niet-beschermd onroerend erfgoed
Een gemeentelijke verbalisant kan gedeeld worden met andere gemeenten, bijvoorbeeld binnen de context van een intergemeentelijk samenwerkingsverband.

Artikel 3

De voorgestelde aanpassingen aan artikel 3.2.2. van het Onroerenderfgoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) zijn enerzijds verduidelijkingen, en anderzijds aanpassingen in de tekst omwille van andere gewijzigde regelgeving:

- het Gemeentedecreet is inmiddels vervangen door het Decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur.
- Er wordt niet meer gesproken over strategisch meerjarenplan, het gaat louter om een meerjarenplan.

Wanneer het gaat over actieplannen en acties wordt erkend dat die ook los van enige samenwerking met lokale actoren tot stand kunnen komen.

Artikel 4

Naast enkele tekstuele aanpassingen wordt in dit artikel voorgesteld om in een vroeger stadium het advies in te winnen van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed. Hierdoor kan met dit advies ook effectief rekening gehouden worden in het advies van het agentschap aan de minister.

Artikel 5

Vermits het advies van de Commissie in een vroeger stadium door het agentschap kan worden ingewonnen, is het niet langer nodig om het inwinnen van hun advies in dit stadium te behouden.

Artikel 6

De datum waarop een erkende onroerenderfgoedgemeente rapporteert wordt met twee maanden vervroegd. De reden hiervoor is dat de rapportage over een afgelopen werkingsjaar aan de Vlaamse overheid in de praktijk vaak inhoudelijk overlapt met gelijkaardige verplichtingen naar het aansturende niveau. Maar qua termijn zijn er duidelijke verschillen: de oplevertermijn van de interne rapportage aan bijvoorbeeld gemeenten die lid zijn valt vaak vroeger.

Door de uiterste rapportagedatum te vervroegen, en ze dus meer af te stemmen op de interne rapportage, kan er globaal genomen korter op de bal gespeeld worden. Want feedback van het agentschap komt sneller, waardoor de intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst daar ook sneller mee aan de slag kan. Dat is ook vanuit afstemming met andere feedback een pluspunt.

Een erkende onroerendergoedgemeente rapporteert via BBC. Er wordt nu voorzien dat ze ook aanvullende documenten kan gebruiken om te rapporteren. Hierover worden afspraken gemaakt in de samenwerkingsovereenkomst.

Artikel 7

De aanpassing in artikel 3.2.10. van het Onroerendergoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) is een verduidelijking van de startdatum waarop de termijn van negentig dagen begint te lopen.

Artikel 8

De vervanging van 'register' door 'digitale registers' is een aanpassing in functie van de realiteit, waarbij de aangehaalde instrumenten deel uitmaken van verschillende registers.

De verwijzing naar de bijhorende erkenningsvoorwaarde in artikel 3.2.1. wordt aangepast, omwille van de wijziging van dat artikel zelf.

Artikel 9

De aanpassingen aan artikel 3.2.14. in het Onroerendergoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) spreken voor zich.

Artikel 10

Dit artikel bepaalt hoe reeds ingediende meldingen, vergunnings- en toelatingsaanvragen moeten worden afgehandeld wanneer de erkenning van een onroerendergoedgemeente wordt ingetrokken – meer bepaald de aanvragen en meldingen die zijn ingediend op het moment dat de gemeente nog erkend was, maar waar de beslissing valt op het moment dat de erkenning al is ingetrokken.

Artikel 11

Dit artikel vermeldt de toekomstige voorwaarden waaraan een intergemeentelijk samenwerkingsverband cumulatief moet voldoen om een aanvraag tot erkenning als intergemeentelijke onroerendergoeddienst te kunnen indienen.

Naast de geactualiseerde verplichting om opgericht te zijn conform het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur gaat het om twee nieuwe voorwaarden:

- De eerste heeft betrekking op het conformeren aan de indeling in referentieregio's, of het vragen van een uitzondering hierop via de Vlaamse Regering, zoals voorzien in de beslissing van de Vlaamse Regering over Regiovorming.
- De tweede voorwaarde heeft als doel te komen tot gemiddeld grotere erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten. Het werkingsgebied van een intergemeentelijke onroerendergoeddienst moet minstens 100.000 ingeschreven inwoners tellen, of 250km² groot zijn. Voldoen aan één van beide voorwaarden volstaat. Voor het aantal ingeschreven inwoners wordt gekeken naar de bevolkingcijfers, zoals bekend bij de federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken op 1 januari van het jaar waarin de subsidie wordt aangevraagd.

Wanneer de oppervlakte van de bijbehorende referentieregio minder dan 500km² bedraagt kan het ook volstaan dat het werkingsgebied van de intergemeentelijke onroerendergoeddienst minstens de helft van de oppervlakte van de referentieregio omvat. Die uitzondering wordt voorzien om te vermijden dat het in kleine referentieregio's te moeilijk wordt om een intergemeentelijke onroerendergoeddienst te creëren die voldoende groot is: het zou jammer zijn dat deze niet van de grond komt omdat een te groot aantal gemeenten in de referentieregio niet willen aansluiten. Daarom is het verantwoord de oppervlaktegrens in kleine referentieregio's iets lager te leggen.

Artikel 12

Om erkend te kunnen worden of te blijven als intergemeentelijke onroerendergoeddienst moet een intergemeentelijk samenwerkingsverband cumulatief voldoen aan een aantal voorwaarden.

- De gezamenlijke omgevingsanalyse moet de basis bieden om de gezamenlijke beleidsvisie en acties te ontwikkelen;
- De voorwaarden waaraan de beleidsvisie moet voldoen zijn gespiegeld aan de voorwaarden die voor de beleidsvisie van een erkende onroerenderfgoedgemeente worden gesteld;
- Het inzetten op het creëren van draagvlak, en de noodzaak om over de nodige expertise te beschikken zijn voorwaarden die vandaag al gelden.

Artikel 13

Net zoals bij de erkenning van onroerenderfgoedgemeenten wordt de mogelijkheid voorzien om het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed in een vroeg stadium in te winnen over de erkenningsaanvraag van intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten.

Artikel 14

Vermits het advies van de Commissie in een vroeger stadium door het agentschap kan worden ingewonnen, is het niet langer nodig om het inwinnen van hun advies in dit stadium te behouden.

Artikel 15

De bestaande jaarlijkse uitgebreide rapporteringsverplichting voor erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten wordt teruggebracht tot een driejaarlijkse inhoudelijke rapportage. Dit is in lijn met het ritme dat bijvoorbeeld ook in het beleidsveld cultuur wordt gehanteerd.

De rapportering gebeurt in het tweede en het vijfde jaar van de lokale beleidscyclus, tenzij in de samenwerkingsovereenkomst een andere rapportageplanning wordt afgesproken. Ook wanneer een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst pas het jaar voordien zijn erkenning heeft aangevraagd, en dus pas erkend is sinds de start van dat tweede of vijfde jaar van de lokale beleidscyclus, vervalt uiteraard de rapportageverplichting voor dat eerste jaar van zijn erkend bestaan.

Een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst kan kiezen of hij inhoudelijk rapporteert via BBC of op een andere manier.

Artikel 16

De aanpassing van artikel 3.3.10 van het Onroerenderfgoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) is een verduidelijking en vereenvoudiging. De startdatum van de termijn van 90 dagen is hierdoor ondubbelzinnig en uniform.

Artikel 17

De aanpassingen aan artikel 3.3.14. in het Onroerenderfgoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) spreken voor zich.

Artikel 18

De aanvulling in het derde lid van artikel 3.3.17. in het Onroerenderfgoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) is louter technisch van aard.

Het toegevoegde vierde en vijfde lid aan hoger vermeld artikel hebben tot doel om een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst de kans te geven om door te starten, wanneer het vertrek van één of meerdere gemeenten die lid zijn zou betekenen dat niet meer voldaan is aan de voorwaarde met betrekking tot de minimale grootte (100.000 inwoners, of 250km²/minimaal de helft van de oppervlakte van de referentieregio wanneer deze minder dan 500km² groot is). Door het tijdelijke behoud van de erkenning komt de subsidiëring niet in het gevaar, waardoor de werking ook niet plots moet stoppen.

Deze periode waarin een essentiële ontvankelijkheidsvoorwaarde door de vingers wordt gezien is beperkt tot twee jaar. Wanneer de erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst na deze periode nog steeds niet opnieuw voldoet aan de ontvankelijkheidsvoorwaarde, verliest hij zijn erkenning op dat moment.

Een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst kan zich ook enkel op deze gunst beroepen wanneer hij voor de rest wel nog voldoet aan alle andere ontvankelijkheids- en erkenningsvoorwaarden, zoals vermeld in de artikelen 3.3.1. en 3.3.2. van het Onroerendergoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit).

Artikel 19

Net zoals bij de erkenning van onroerendergoedgemeenten en intergemeentelijke onroerendergoeddiensten wordt de mogelijkheid voorzien om het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed in een vroeg stadium in te winnen over de erkenningsaanvraag van onroerendergoeddepots.

Artikel 20

Het uiterste moment waarop het agentschap Onroerend Erfgoed zijn advies uitbrengt aan de minister wordt afgestemd met de deadline die ook voor de andere erkende actoren wordt gehanteerd.

Artikel 21

Vermits het advies van de Commissie in een vroeger stadium door het agentschap kan worden ingewonnen, is het niet langer nodig om het inwinnen van hun advies in dit stadium te behouden.

Artikel 22

De datum waarop de minister de aanvragers van een erkenning als onroerendergoeddepot op de hoogte brengt van zijn beslissing wordt afgestemd met de deadline die ook bij andere erkende actoren wordt gehanteerd. Ze wordt daardoor met één maand vervroegd.

Artikel 23

De datum waarop een onroerendergoeddepot rapporteert wordt met één maand vervroegd. De reden hiervoor is dat de rapportage over een afgelopen werkingsjaar aan de Vlaamse overheid in de praktijk vaak inhoudelijk overlapt met gelijkaardige interne rapportageverplichtingen. Maar qua termijn zijn er verschillen: de oplevertermijn van de interne rapportage aan bijvoorbeeld gemeenten die lid zijn valt vaak vroeger.

Door de uiterste rapportagedatum te vervroegen, en ze dus meer af te stemmen op de interne rapportage, kan er globaal genomen korter op de bal gespeeld worden. Want feedback van het agentschap komt sneller, waardoor het onroerendergoeddepot daar ook sneller mee aan de slag kan. Dat is ook vanuit afstemming met andere feedback een pluspunt.

Artikel 24

De aanpassing van artikel 3.4.13 van het Onroerendergoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) is een verduidelijking en vereenvoudiging. De startdatum van de termijn van 90 dagen is hierdoor ondubbelzinnig en uniform.

Artikel 25

De op dit moment voorziene termijn van vijftien dagen houdt een risico op onbedoelde procedurefouten in. Hoewel het nog steeds de bedoeling is dat een beslissing zo snel mogelijk wordt meegedeeld, is het voorzichtiger om hier geen harde termijn op te plakken.

Artikel 26

Deze vervanging is een gevolg van de creatie van de inventaris van het landschappelijk erfgoed in het Onroerenderfgoeddecreet, die de inventaris historische tuinen en parken, de inventaris houtige beplantingen met erfgoedwaarde, en de landschapselementen uit de Landschapsatlas integreert.

Artikel 27

Ook hier is de aanpassing in het tweede lid een gevolg van de creatie van de inventaris van het landschappelijk erfgoed in het Onroerenderfgoeddecreet.

Artikel 28

De aanpassing aan dit artikel volgt uit het feit dat niet enkel de minister, maar ook de gemeenteraad van een erkende onroerenderfgoedgemeente een inventaris kan vaststellen.

Artikel 29

Deze nieuwe afdeling regelt de modaliteiten van ontsluiting van de vaststellingsbesluiten en de ontsluiting van de vastgestelde onroerende goederen.

Omwille van de duidelijkheid voor de burger is ervoor gekozen om de vastgestelde onroerende goederen te ontsluiten op één gecentraliseerd platform (het bestaande 'geoportaal'), onafhankelijk van wie verantwoordelijk was voor de vaststelling – Vlaanderen of een erkende onroerenderfgoedgemeente. Ook alle vaststellingsbesluiten worden centraal ontsloten (in de bestaande 'besluitendatabank' van het agentschap Onroerend Erfgoed).

De erkende onroerenderfgoedgemeenten sluiten hiertoe een gebruikersovereenkomst met het agentschap over het gebruik van de platformen en de technische vereisten.

Artikel 30 en 31

Deze artikelen behoeven geen uitleg.

Artikel 32

De inhoud van deze artikelen is geïntegreerd in artikel 4.1.9. van het Onroerenderfgoeddecreet. Ze zijn hier bijgevolg overbodig geworden.

Artikel 33

Deze nieuwe onderafdeling verduidelijkt welke toelatingsplichten een erkende onroerenderfgoedgemeente kan opleggen aan vastgestelde inventarisitems uit de inventarissen bouwkundig of landschappelijk erfgoed.

Om pragmatische en praktisch-juridische redenen worden deze toelatingsplichten zoveel mogelijk gemodelleerd naar de toelatingsplichten die vandaag al voor beschermde goederen bestaan. Zo kunnen procedurele problemen vermeden worden wanneer er voor een bepaald goed toelatingsplichten gelden omdat het zowel beschermd is, als is opgenomen in een vastgestelde inventaris.

Het gaat om toelatingsplichten binnen de volgende drie groepen:

- 1) Het uitvoeren van de onder 1° opgesomde categorieën van werken aan alle daken en buitenmuren van vastgestelde constructies.
  - Het wijzigen van de kleur van een afwerkingslaag wordt bewust losgekoppeld van het aanbrengen/verwijderen/vervangen of wijzigen van de afwerkingslaag zelf. Dat laat toe dat een erkende onroerenderfgoedgemeente differentieert bij het opleggen van toelatingsplichten. Voor het ene pand kan het behoud van de kleur dus primeren, en voor het andere het behoud van de afwerkingslaag met de bijhorende textuur, ... Maar het is dus ook perfect mogelijk dat een erkende onroerenderfgoedgemeente beide toelatingsplichten oplegt;
  - Onder wijzigen van de dakbedekking, buitenschrijnwerk e.d. moet ook het wijzigen van de kleur ervan begrepen worden;

- Het aanbrengen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen slaat ook op schotelantennes, toestellen voor luchtbehandeling en -koeling, infrastructuur voor telecommunicatie en dergelijke. Deze toelatingsplicht heeft verder ook betrekking op het aanbrengen van de ermee samenhangende leidingen en bekabeling;
- 2) Het fundamenteel en structureel wijzigen van de aanleg van vastgestelde tuinen, parken en begraafplaatsen met erfgoedwaarde. Deze toelatingsplicht gaat over alle wijzigingen aan de architecturale aanleg van historische parken en tuinen en begraafplaatsen. Denk aan het wijzigen, verwijderen of toevoegen van park- en tuinelementen, zoals vijvers en waterbekkens, laanbeplantingen en bomenrijen, bomengroepen en solitaire bomen, heestergroepen en solitaire struiken, perken en borders, hagen en afsluitingen, paviljoenen en ijskelders, muren en trappen, bruggen, schuttingen, loofgangen en pergola's, prielen en hekken, tuin- en parkornamentiek en ander tuin- en parkmeubilair. Verder is op historische begraafplaatsen ook het wijzigen van de bodemverharding in tuintjes, plantsoenen, wegen en tevens in de grafpercelen zelf toelatingsplichtig;
  - 3) Wat interieurs betreft maken we een onderscheid tussen een toelatingsplicht die betrekking heeft op wat als de 'basisstructuur' van een gebouw beschouwd kan worden, en waardevolle decoratie die is aangebracht.
    - Met punt a) over de waardevolle basisstructuur van interieurs van vastgestelde inventarispanen krijgen erkende onroerenderfgoedgemeente bijkomend greep op handelingen aan deze basisstructuur (wanneer het gaat om niet vergunningsplichtige handelingen);
    - Punt b) is veel specifiek, en is gericht op het behoud van waardevolle decoratie in vastgestelde inventarisitems. Het idee is dat deze toelatingsplicht heel selectief zal worden toegepast.

Elke hier geformuleerde toelatingsplicht kan afzonderlijk als toelatingsplicht opgelegd worden. Een erkende onroerenderfgoedgemeente kan een toelatingsplicht opleggen op één enkel vastgesteld inventarispan, maar ze kan er ook voor kiezen een toelatingsplicht breder uit te rollen.

Artikel 34

Deze nieuwe onderafdeling beschrijft hoe met die nieuwe lokale toelatingsplicht moet worden omgegaan.

Wanneer de vastgestelde inventarisitems ook beschermd zijn, en de handelingen waarvoor een lokale toelatingsplicht geldt ook vermeld zijn in de lijst van handelingen die vrijgesteld zijn van toelating in een goedgekeurd beheersplan, dan zijn ze ook vrijgesteld van de toelating die door de erkende onroerenderfgoedgemeente is opgelegd op basis van de vaststelling. Anders is het voor de eigenaar of beheerder van het goed in kwestie onmogelijk om het overzicht te houden.

De aanvraag voor de toelating kan schriftelijk of digitaal ingediend worden. De erkende onroerenderfgoedgemeente kan hiervoor gebruik maken van een eigen platform, of van het platform dat het agentschap Onroerend Erfgoed aanbiedt.

Het verdere verloop van de procedure vertoont gelijkenissen met de toelatingsprocedure bij beschermd erfgoed. De beslissing wordt genomen door het college van burgemeester en schepenen. De aanvrager wordt op de hoogte gebracht van de beslissing, die ook wordt ingeschreven in de databank van toelatingen en adviezen, die het agentschap Onroerend Erfgoed beheert.

Bij het uitblijven van een beslissing binnen de voorziene termijn wordt de toelating geacht te zijn goedgekeurd.

Voor de verwerking van persoonsgegevens die in dit verband gebeurt geldt, in uitvoering van de doelstellingen en taken die met toepassing van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, en de uitvoeringsbesluiten die krachtens dit decreet worden genomen, zijn toegewezen aan de Vlaamse minister, bevoegd voor het beleidsveld onroerend erfgoed, aan het agentschap en aan erkende

onroerenderfgoedgemeenten, vormt artikel 6, lid 1, c), van de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming – afgekort als AVG) als rechtsgrond.

De volgende categorieën van persoonsgegevens worden in het kader van dit artikel verwerkt:

- 1° rijksregisternummer, identificatienummer van de sociale zekerheid of andere identificatiegegevens;
- 2° adresgegevens;
- 3° contactgegevens.

Artikel 35

Wanneer een vergunningsaanvraag voor handelingen aan een onroerend goed dat is opgenomen in een vastgestelde inventaris bouwkundig of landschappelijk erfgoed niet wordt behandeld door de betrokken erkende onroerenderfgoedgemeente, dan moet deze laatste wel om advies gevraagd worden door de vergunningverlener. Dit naar analogie met de rol die het agentschap Onroerend Erfgoed speelt bij vergunningsplichtige handelingen aan of in beschermd erfgoed.

Deze bepaling geldt niet wanneer de toelatings- of meldingsplicht geldt op basis van het beschermde statuut van het onroerend goed.

Artikel 36

De aanpassing van de titel van deze onderafdeling volgt uit de verruiming die het Onroerenderfgoeddecreet hieromtrent heeft geïntroduceerd.

Artikel 37

De aanvullingen in artikel 5.4.1. van het Onroerenderfgoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) sluiten aan bij verruimde zienswijze over de zogenaamde GGA-gebieden, te weten 'gebieden waar geen archeologisch erfgoed of relevante kenniswinst te verwachten valt'.

Artikel 38

De mogelijkheid om een vrijstelling te voorzien in gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt wordt hier ook verruimd naar gebieden waar geen relevante kenniswinst te verwachten valt. De vrijstelling kan ook gelden voor verkavelingen.

Artikel 39, 40 en 41

De toelichting voor de hier voorgestelde wijziging sluit aan bij wat voor artikel 1 al werd gesteld.

Artikel 42

De vervanging van 'register' door 'databank' slaat op een terminologische rechtzetting.

Artikel 43

Het artikel over de meldingsplicht bij beschermde stads- en dorpsgezichten wordt herschreven. Daarbij wordt gefocust op administratieve vereenvoudiging en efficiënter werken.

- 1) We voorzien de mogelijkheid dat de melding ook via het digitale loket kan gebeuren. Dat moet het mogelijk maken dat een gemeente een aanvraag onmiddellijk digitaal kan doorsturen naar het agentschap Onroerend Erfgoed, als zij een impact zien op de wezenlijke eigenschappen.
- 2) De dossiersamenstelling in het geval van een melding wordt afgestemd met die van de toelating. Dat laat toe dat een aanvrager niet langer een aparte aanvraag moet indienen bij het agentschap – de gemeente kan het dossier eenvoudigweg doorsturen. Werd de melding bij een onroerenderfgoedgemeente gedaan, dan handelt die het dossier uiteraard zelf verder af. De melding wordt dan gekwalificeerd/omgevormd tot 'aanvraag voor een toelating'.

- 3) Het is niet nodig om handelingen te melden als de werken niet-zichtbaar vanaf de openbare weg zijn, of vrijgesteld zijn in een beheersplan. Dat is ook hoe het bedoeld is in het aangepaste artikel 6.4.4 Onroerendergoeddecreet, waarin de meldingsplicht werd verankerd.

De termijn waarna de handelingen mogen worden aangevat wordt afgestemd met de termijn die geldt voor de stedenbouwkundige melding, om procedurefouten te vermijden.

Artikel 44

Het opschrift wordt conform gemaakt met de aangepaste terminologie, die werd geïntroduceerd via artikel 43 van dit besluit.

Artikel 45

Dit artikel wordt aangepast om duidelijk te maken dat ook de toelatingen voor handelingen aan vastgestelde inventarisitems worden bijgehouden in deze databank, net zoals de adviezen die in dat verband zijn afgeleverd door een erkende onroerendergoedgemeente wanneer een andere instantie de vergunningverlener is.

Artikel 46

De deadline voor het aanvragen van een subsidie wordt gelijkgetrokken met de deadline voor het aanvragen van een erkenning. Er is immers al uitdrukkelijk voorzien dat beiden gelijktijdig aangevraagd kunnen worden.

Deze datum sluit ook beter aan bij de voorbereiding van de opmaak van de begroting.

Artikel 47

De subsidievoorwaarden voor erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten wordt aangevuld met de bepaling dat de gemeenten die lid zijn financieel samen minstens evenveel bijdragen aan de werking van de intergemeentelijke onroerendergoeddienst als de Vlaamse structurele subsidie. Dus naast de €120.000 Vlaamse subsidie per jaar ligt er minstens een zelfde bedrag dat de gemeenten die lid zijn samen verzamelen. De gemeenten bepalen onderling en in volle onafhankelijkheid de onderlinge verdeelsleutel, m.a.w. hoeveel elk bijdraagt aan de €120.000 die gemeenten minstens bijleggen.

Deze nieuwe voorwaarde heeft een meervoudig doel:

- 1) Ze wil er in de eerste plaats voor zorgen dat een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst over een voldoende ruim budget beschikt om een basiswerking te ontwikkelen die de disciplines archeologie, bouwkundig erfgoed en landschappelijk erfgoed volwaardig kan opvolgen;
- 2) Het gaat om een structureel financieel engagement, dat er mee voor moet zorgen dat er een einde komt aan te kleine intergemeentelijke onroerendergoeddiensten;
- 3) Het moet de betrokkenheid van de gemeenten die lid zijn bij de werking van de intergemeentelijke onroerendergoeddienst vergroten.

Artikel 48

Op het moment van het aanvragen van een subsidie moet een intergemeentelijke onroerendergoeddienst volgende stukken voorleggen:

- Een onroerendergoedbeleidsplan, dat ook een omgevingsanalyse bevat. Wanneer het gaat om het vernieuwen van de subsidie, na het aflopen van een samenwerkingsovereenkomst, dan moet een geactualiseerde omgevingsanalyse en onroerendergoedbeleidsplan worden voorgelegd;
- Een meerjarenbegroting. Hierin staat ook welke bedragen de gemeenten die lid zijn structureel hebben toegezegd voor de duurtijd van de samenwerkingsovereenkomst. Dit engagement moet worden gestaafd (bijv. collegebeslissing, beslissing gemeenteraad, uittreksel van meerjarenbegroting van de gemeente, ...);

- Een document dat minstens ingaat op de aanwezige expertise of hoe deze op korte termijn verworven gaat worden, en hoe er aan draagvlakverbreding wordt gewerkt. Wanneer de erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst ook erkende onroerendergoedgemeenten in het werkingsgebied telt, gaat het document ook in op hoe de ondersteuning van deze laatsten wordt aangepakt.

Artikel 49

De deadline voor het beslissen over de toekenning van de subsidie wordt aanzienlijk vervroegd. Zo krijgen de erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst en de betrokken gemeenten sneller uitsluitel. Deze datum sluit ook beter aan bij de voorbereiding van de opmaak van de begroting.

Artikel 50

Er wordt iets meer tijd voorzien voor de betrokken intergemeentelijke onroerendergoeddienst en het agentschap Onroerend Erfgoed om een akkoord te bereiken over een samenwerkingsovereenkomst.

In dat document wordt ook ingegaan op de momenten waarop de erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst verwacht wordt inhoudelijk te rapporteren via een tussentijds rapport en een eindrapport.

Artikel 51

De subsidie voor een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst bedraagt €120.000 per jaar. De intergemeentelijke onroerendergoeddienst mag die middelen enkel gebruiken voor het werven of inhuren van personeel. Dit is een bewuste keuze. Ze moet er mee voor zorgen dat er binnen de organisatie duurzaam kennis en ervaring opgebouwd wordt. Om dat doel te bereiken moet er sprake zijn van een duurzame arbeidsrelatie. De persoon mag daarbij in rechtstreeks dienstverband van de erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst zijn, ofwel in dienstverband van het intergemeentelijk samenwerkingsverband waarbinnen de erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst is ondergebracht.

Om de continuïteit te kunnen waarborgen mag de subsidie ook gebruikt worden voor de tijdelijke vervanging van vaste medewerkers (i.g.v. ziekte, moederschapsverlof, ...), of voor de tijdelijke versterking van het team (vb. jobstudent).

Artikel 52

Het voorschot op de jaarlijkse subsidie wordt verhoogd tot 80%. Het saldo wordt na afloop van het jaar uitbetaald, nadat het nazicht is gebeurd op de aanwending van de subsidie.

Artikel 53

De datum voor de financiële rapportage wordt afgestemd met de deadline die ook op andere plaatsen wordt gehanteerd. De beperkte vervroeging met één maand laat toe om iets korter op de bal te spelen.

Artikel 54

Dit artikel behoeft geen uitleg.

Artikel 55

De aanpassing aan artikel 10.1.17. van het Onroerendergoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) is een technische aanpassing, in functie van een correcte verwijzing naar een ander wetsartikel.

Artikel 56

De deadline voor het aanvragen van een subsidie wordt gelijkgetrokken met de deadline die ook voor andere erkende actoren wordt gehanteerd.

Artikel 57 De deadline voor het beslissen over de toekenning van de subsidie wordt aanzienlijk vervroegd. Zo krijgen de erkende onroerendergoeddepots sneller uitsluitel. Deze datum sluit ook beter aan bij de voorbereiding van de opmaak van de begroting.

Artikel 58

Er wordt iets meer tijd voorzien voor de betrokken erkende onroerendergoeddepots en het agentschap Onroerend Erfgoed om een akkoord te bereiken over een samenwerkingsovereenkomst.

Artikel 59

De subsidie mag enkel gebruikt worden voor het werven of inhuren van personeel. Dit is een bewuste keuze. Ze moet er mee voor zorgen dat er binnen de organisatie duurzaam kennis en ervaring opgebouwd wordt. Om dat doel te bereiken moet er sprake zijn van een duurzame arbeidsrelatie. De persoon mag daarbij in rechtstreeks dienstverband van het erkende onroerendergoeddepot zijn, ofwel in dienstverband van het intergemeentelijk samenwerkingsverband waarbinnen het erkende onroerendergoeddepot is ondergebracht.

Om de continuïteit te kunnen waarborgen mag de subsidie ook gebruikt worden voor de tijdelijke vervanging van vaste medewerkers (i.g.v. ziekte, moederschapsverlof, ...), of voor de tijdelijke versterking van het team (vb. jobstudent).

Artikel 60

Het voorschot op de jaarlijkse subsidie wordt verhoogd tot 80%. Het saldo wordt na afloop van het jaar uitbetaald, nadat het nazicht is gebeurd op de aanwending van de subsidie.

Artikel 61

De datum voor de financiële rapportage wordt afgestemd met de deadline die ook op andere plaatsen wordt gehanteerd. De beperkte vervroeging met één maand laat toe om iets korter op de bal te spelen.

Artikel 62

Dit artikel behoeft geen uitleg.

Artikel 63

Dit artikel voegt een nieuwe onderafdeling toe aan het Onroerendergoedbesluit, in functie van de subsidiëring van erkende onroerendergoedgemeenten.

Procedureel wordt de manier van werken gevolgd die haar nut heeft bewezen bij de subsidiëring van de andere erkende actoren. Er wordt dus een samenwerkingsovereenkomst gesloten met elke erkende onroerendergoedgemeente.

Het bedrag van de subsidie hangt af van de categorie waarin een gemeente of stad is ondergebracht:

- Wanneer één van de vijf kunststeden¹ erkend is als onroerendergoedgemeente bedraagt de subsidie €90.000 per kunststad per jaar;
- Wanneer een andere centrumstad of een gemeente waarin minstens twee verschillende werelderfgoederen gelegen zijn erkend is als onroerendergoedgemeente bedraagt de subsidie €50.000 per centrumstad per jaar. Twee verschillende onroerende goederen die deel uitmaken van eenzelfde werelderfgoedserie worden beschouwd als één werelderfgoed;
- Wanneer een andere gemeente erkend is als onroerendergoedgemeente bedraagt de subsidie €10.000 per gemeente per jaar.

---

¹ Antwerpen, Brugge, Gent, Leuven en Mechelen

De subsidie mag enkel gebruikt worden voor het werven of inhuren van personeel. Dit is een bewuste keuze. Ze moet er mee voor zorgen dat er binnen de organisatie duurzaam kennis en ervaring opgebouwd wordt. Om dat doel te bereiken moet er sprake zijn van een duurzame arbeidsrelatie. Om de continuïteit te kunnen waarborgen mag de subsidie ook gebruikt worden voor de tijdelijke vervanging van vaste medewerkers (i.g.v. ziekte, moederschapsverlof, ...), of voor de tijdelijke versterking van het team (vb. jobstudent).

De subsidie wordt als volgt uitgekeerd:

- 1) een voorschot van 80%;
- 2) het saldo, dat na afloop van het jaar wordt uitbetaald, nadat het nazicht is gebeurd op de aanwending van de subsidie.

Een erkende onroerenderfgoedgemeente kan vragen om een samenwerkingsovereenkomst vervroegd te beëindigen. De samenwerkingsovereenkomst loopt dan af op 31 december van het jaar waarin de minister beslist om de samenwerkingsovereenkomst te beëindigen.

Over de rapportering in navolging van de subsidiëring worden afspraken gemaakt in de samenwerkingsovereenkomst.

Artikel 64

De subsidies aan erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, erkende onroerenderfgoeddepots, en erkende onroerenderfgoedgemeenten worden welvaartsvast gemaakt, door ze te koppelen aan de evolutie van de gezondheidsindex.

Voor elke subsidie wordt het basispeil bepaald, dat elk jaar als referentie wordt gebruikt om na te gaan in welke mate het 'basisbedrag' van de subsidie, zoals bepaald in het Onroerenderfgoedbesluit, moet worden bijgesteld.

- Voor de reeds bestaande subsidie aan erkende onroerenderfgoeddepots geldt het cijfer van de gezondheidsindex voor de maand december 2022 als basis. Vermits de subsidie voor het werkjaar 2023 in 2023 wordt vastgelegd, wordt de subsidie voor het werkjaar 2023 onmiddellijk geïndexeerd.
- De nieuwe subsidie voor erkende onroerenderfgoedgemeenten zal voor het eerst worden vastgelegd in 2024 (werkjaar 2024). Die eerste vastlegging herneemt de bedragen die in artikel 10.1.38 van het Onroerenderfgoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) zijn opgenomen. Het cijfer van de gezondheidsindex voor de maand december 2024 geldt vanaf dan als referentiepeil voor de indexering van de subsidie aan de erkende onroerenderfgoedgemeenten. De eerste daadwerkelijke indexatie is pas voorzien voor de vastlegging in 2025 (werkjaar 2025).
- De nieuwe subsidie voor erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten zal voor het eerst worden vastgelegd in 2027 (werkjaar 2027), na het aflopen van de huidige samenwerkingsovereenkomsten. Die eerste toekenning herneemt de bedragen die in artikel 10.1.10 van het Onroerenderfgoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) zijn opgenomen. Het cijfer van de gezondheidsindex voor de maand december 2027 geldt vanaf dan als referentiepeil voor de indexering van de subsidie aan de erkende onroerenderfgoedgemeenten. De eerste daadwerkelijke indexatie is pas voorzien voor de vastlegging van de subsidie in 2028 (werkjaar 2028).

Voor de daaropvolgende indexeringen wordt telkens gekeken naar de stand van de gezondheidsindex voor de maand december voorafgaand aan het subsidiejaar in kwestie. Dat indexpeil wordt dan vergeleken met het referentiepeil.

De indexering van de nieuwe hogere subsidie aan de erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten komt aan bod in artikel 95.

Artikel 65 en 66

Naast de maximale duurtijd wordt voorgesteld dat de minister bij een projectoproep ook de uiterste startdatum kan bepalen. Deze aanpassing is een gevolg van het advies 66.782/1 van 3 januari 2020 van de Raad van State (afdeling wetgeving) bij het MB over de projectoproep voor het jaar 2020 voor de uitvoering van archeologisch syntheseonderzoek.

Artikel 67

Naast het financiële eindrapport verwacht de Vlaamse overheid ook een inhoudelijk eindverslag, zodat we meer inzicht krijgen in het uitgevoerde project. Deze informatie kan dan bijvoorbeeld gebruikt worden voor communicatie over de afgelopen of toekomstige projectoproepen.

Artikel 68

We vervangen 'Vlaamse gemeenschap' en 'Vlaamse Gewest' door de term 'Vlaamse overheid' die via artikel 1 van dit besluit als definitie is toegevoegd aan het Onroerenderfgoedbesluit.

Artikel 69

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 70

De werkwijze van het aanvullen van ontbrekende documenten in een aanvraagdossier wordt door dit voorstel ook doorgetrokken bij de aanvraag tot uitbetaling. Dit heeft als doel de klantvriendelijkheid en efficiëntie van de regelgeving te verhogen.

Artikel 71

In de afgelopen oproepen werden de al bestaande betoelaagbare kostenposten, zoals energiebesparende maatregelen, beveiligingswerkzaamheden en werken of diensten die opgelegd zijn door andere regelgevingen, overgenomen als in aanmerking komend voor een erfgoedpremie voor zover de oproep in het teken daarvan stond.

Om met toekomstige oproepen optimaal te kunnen blijven inspelen op de maatschappelijke noden met betrekking tot onroerend erfgoed, wordt deze bepaling in die zin verruimd dat ook andere werken of diensten die bijdragen aan de doelstelling van de oproep in aanmerking kunnen komen voor de erfgoedpremie. Het kan gaan om aanvullende premies waarvoor afwijkende premiepercentages kunnen worden vastgelegd in de oproep. Naast een afwijkend premiepercentage kan hiervoor ook een apart minimaal en maximaal bedrag van de aanvaarde kostenraming vastgelegd worden in de oproep overeenkomstig 11.2.27/2, tweede lid, 2° en 4°, c.

Artikel 72

De werkwijze van het aanvullen van ontbrekende documenten in een aanvraagdossier wordt door de herformulering van het vierde lid ook doorgetrokken bij de aanvraag tot uitbetaling. Dit heeft als doel de klantvriendelijkheid en efficiëntie van de regelgeving te verhogen.

De toevoeging van het vijfde lid spreekt voor zich.

Artikel 73

De werkwijze van het aanvullen van ontbrekende documenten in een aanvraagdossier wordt door de herformulering van het derde lid ook doorgetrokken bij de aanvraag tot uitbetaling. Dit heeft als doel de klantvriendelijkheid en efficiëntie van de regelgeving te verhogen.

De toevoeging van het vierde lid spreekt voor zich.

Artikel 74

De herformulering van artikel 11.7.1. in het Onroerendergoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) heeft als doel de doelgroepen van de premie buitensporige opgravingskosten te heroverwegen. Het doet dat door de projecten en sectoren die uitgesloten zijn preciezer te omschrijven:

- De omschrijving van 1° spreekt voor zich;
- Onder 2° moet de openbare nutssector verstaan worden en de infrastructuur die in het kader daarvan wordt aangelegd. Het gaat hierbij om instanties of rechtspersonen die in het kader van openbare nutsvoorziening instaan voor de productie, transport of distributie van gas, van elektriciteit (straatverlichting inbegrepen) of van water (de verwijdering of verwerking en zuivering van afval- en rioolwater, en drainagesystemen inbegrepen); voor verwarming; of die transportdiensten verstrekt (met inbegrip van spoorwegen, wegen, tunnels, bruggen, havens en luchthavens) of die een openbaar elektronische-communicatienetwerk aanbiedt of exploiteert;
- De omschrijving bij 3° en 4° spreekt voor zich.

Artikel 75

De aanpassingen aan artikel 11.7.3. van het Onroerendergoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) vloeien voort uit een verruiming van de doelgroep die in aanmerking komt voor de premie voor buitensporige opgravingskosten. Er wordt niet langer verwezen naar 'kleinschalige' onderneming of 'kleinschalige vereniging', waardoor deze termen hier geschrapt kunnen worden.

Artikel 76

De herformulering van artikel 11.10.1. in het Onroerendergoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) heeft als doel de doelgroepen van de premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem te heroverwegen. Het doet dat door de projecten en sectoren die uitgesloten zijn preciezer te omschrijven:

- De omschrijving van 1° spreekt voor zich;
- Onder 2° moet de openbare nutssector verstaan worden en de infrastructuur die in het kader daarvan wordt aangelegd. Het gaat hierbij om instanties of rechtspersonen die in het kader van openbare nutsvoorziening instaan voor de productie, transport of distributie van gas, van elektriciteit (straatverlichting inbegrepen) of van water (de verwijdering of verwerking en zuivering van afval- en rioolwater, en drainagesystemen inbegrepen); voor verwarming; of die transportdiensten verstrekt (met inbegrip van spoorwegen, wegen, tunnels, bruggen, havens en luchthavens) of die een openbaar elektronische-communicatienetwerk aanbiedt of exploiteert;
- De omschrijving bij 3° en 4° spreekt voor zich.

Artikel 77

De aanpassingen aan artikel 11.10.3. van het Onroerendergoedbesluit (zoals gewijzigd door dit besluit) vloeien voort uit een verruiming van de doelgroep die in aanmerking komt voor de premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Er wordt niet langer verwezen naar 'kleinschalige' onderneming of 'kleinschalige vereniging', waardoor deze termen hier geschrapt kunnen worden.

Artikel 78

Dit artikel voegt een nieuwe afdeling in het Onroerendergoedbesluit in, in functie van de toekenning van een premie voor archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten.

Die nieuwe premie voor archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten is bedoeld voor iedereen die in het kader van verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek bij stedenbouwkundige handelingen (cf. artikel 5.4.1 Onroerendergoeddecreet) geconfronteerd wordt met het aantreffen van menselijke inhumatieresten. In tegenstelling tot andere archeologiepremies (premie buitensporige opgravingskosten, premie archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem) sluit de premie bepaalde initiatiefnemers of bepaalde bouwprojecten niet uit.

Wanneer menselijke inhumatieresten worden aangetroffen bij een archeologisch onderzoek, bijvoorbeeld in een kerk of in de omgeving daarvan (het kerkhof), op een vroeger slagveld, op de plek van een vroegere calamiteit, enz., volgt een specifiek onderzoekstraject om die menselijke inhumatieresten te bergen en te analyseren.

De kenniswinst uit dat onderzoek is vaak groot. Maar er is ook een duidelijk ethisch aspect aan dit omgaan met menselijke resten. Dat maakt dat er in de praktijk een financiële kostprijs aan verbonden is die kan oplopen. Het onderzoek van menselijke inhumatieresten weegt daardoor in veel gevallen zwaar op de totale kostprijs van een archeologisch onderzoek.

De bedoeling van de premie is om initiatiefnemers ten dele financieel tegemoet te komen. We kennen de premie met andere woorden toe binnen zeker grenzen:

- Vermits het gaat om een premie in het geval van buitensporige kosten, is het verdedigbaar om een ondergrens in te voeren. Die grens is bepaald als gemiddelde waarde voor een zeker aantal aangetroffen menselijke inhumatieresten.
Concreet wordt het premiebedrag vastgesteld op minimum 25.000 euro. Valt de berekening van de premie lager uit dan dit bedrag, dan worden de kosten niet als buitensporig beschouwd, en wordt geen premie toegekend.
- Ook hanteren we vanuit een solidariteitsprincipe een premieplafond. Het is niet de bedoeling dat één enkel dossier het volledige premiebudget opmaakt. Valt de berekening van de premie hoger uit dan 500.000 euro, dan wordt de premie afgetopt op 500.000 euro.

Net als bij de andere archeologiepremies wordt ervoor gekozen de premie voor verplicht archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten vorm te geven als een forfaitair bepaalde premie. Ze wordt dus niet berekend op basis van ramingen en facturen, maar wel op basis van een formule die de modale kostprijs van het onderzoek van menselijke inhumatieresten in kwestie berekent.

De reden om te kiezen voor een forfaitaire vorm heeft in hoofdzaak te maken met de minimale impact op de doorlooptijd van een bouwproject. Bij een klassieke premie, zoals de erfgoedpremie voor beschermd erfgoed, moet de aanvrager de premie aanvragen op basis van een raming. Pas nadat de aanvraag is goedgekeurd en de kredieten ervoor zijn vastgelegd, mag hij van start gaan met de werken waarvoor hij een premie aanvraagt (het onderzoek van de menselijke inhumatieresten in dit geval). Dergelijke procedure zou maken dat een initiatiefnemer moet wachten tot zijn premieaanvraag behandeld is en de nodige budgetten zijn vastgelegd voordat hij van start kan gaan met het onderzoek. Dat zou een vertraging voor de archeologische opgraving en het uitvoeren van de omgevingsvergunning betekenen, wat maatschappelijk niet wenselijk is. Bij een forfaitaire berekening stelt dit probleem zich niet en kan de initiatiefnemer de archeologische opgraving laten starten wanneer hij dat wil en vindt het aanvragen van de premie plaats na uitvoering daarvan, parallel met het indienen van het eindverslag.

Op basis van de kenmerken van dergelijk onderzoek bepaalt een formule aan de hand van een aantal variabelen wat de modale kostprijs daarvan zou zijn. Die forfaitair bepaalde kostprijs vormt dan de basis voor de berekening van de premie. Het premiepercentage bedraagt 60% van deze forfaitair bepaalde kosten.

De minister stelt de variabelen en de berekeningsformule vast.

De initiatiefnemer kan de premie aanvragen eens de archeologische opgraving volledig is afgerond en alle variabelen zijn gekend. In concreto betekent dit dat de premie kan worden aangevraagd vanaf het indienen van het eindverslag. Dit eindverslag moet door de erkende archeoloog worden bezorgd binnen een termijn van twee jaar na het beëindigen van de archeologische opgraving.

Artikel 79

Dit artikel kan worden geschrapt, vermits een specifiek hoofdstuk 11/1 met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens is ingevoegd in het Onroerenderfgoeddecreet.

Artikel 80

De wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet heeft het mogelijk gemaakt om contractuele personeelsleden aan te stellen als inspecteur Onroerend Erfgoed en als verbalisant, en niet enkel statutair benoemde personeelsleden. De functie van inspecteur Onroerend Erfgoed vereist evenwel een eedaflegging, dit in tegenstelling tot de functie van verbalisant.

Omdat er enkel gewestelijke inspecteurs Onroerend Erfgoed zijn, moet de eedaflegging enkel op gewestelijk niveau geregeld moet worden. Die eedaflegging kan verlopen in de handen van de leidend ambtenaar van de entiteit die belast is met de handhaving van de regelgeving inzake onroerend erfgoed, nl. het Departement Omgeving.

Artikel 81

Dit artikel stelt dat de minister de beroepen behandelt tegen de volgende twee beslissingen van een inspecteur Onroerend Erfgoed:

- De toepassing van bestuursdwang;
- Het opleggen van een dwangsom.

Momenteel ligt die bevoegdheid bij de administrateur-generaal van het agentschap Onroerend Erfgoed. Maar het agentschap zal in deze dossiers veelal 'betrokken partij' zijn. Om die reden lijkt het beter die bevoegdheid bij een derde partij te plaatsen, i.c. de minister.

Artikel 82

De aanvulling in 1° laat toe dat de bestaande delegatie aan de leidend ambtenaar van het agentschap Onroerend Erfgoed om de vereiste adviezen in te winnen bij de voorlopige bescherming wordt verruimd om ook advies in te winnen bij de voorlopige wijziging of opheffing van een bescherming.

De opheffingen die vermeld worden in 2° sluiten aan bij aanpassing die in artikel 81 van dit besluit wordt toegelicht.

Artikel 83

De voorgestelde toevoeging laat toe dat het hoofd van het agentschap Onroerend Erfgoed onder de personeelsleden van het agentschap de personeelsleden aanwijst die raadgevingen kunnen geven wanneer ze "vaststellen dat een inbreuk onroerend erfgoed of een misdrijf onroerend erfgoed dreigt op te treden" (cf. artikel 11.3.1. Onroerenderfgoeddecreet).

Artikel 84

Door artikelen 8 tot en met 10 van het decreet van 26 juni 2020 houdende aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020 werden de middelen van de dienst met afzonderlijk beheer Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed overgedragen naar het Fonds Onroerend Erfgoed. Sinds deze overdracht is deze dienst met afzonderlijk beheer de facto ontmanteld. Het is bijgevolg logisch om het besluit van de Vlaamse Regering van 10 oktober 2008 betreffende het financiële en materiële beheer van de dienst met afzonderlijk beheer Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed op te heffen.

Artikel 85

Deze overgangsbepaling stelt dat de datum van indiening van het archeologierapport bepaalt volgens welke regels de premieaanvraag zal worden behandeld.

Artikel 86

Deze overgangsbepaling stelt dat de datum van melding voor aktenaam van een archeologienota of nota bepaalt volgens welke regels de premieaanvraag zal worden behandeld.

Artikel 87

Deze overgangsbepaling verduidelijkt dat de nieuwe premie voor archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten maar aangevraagd kan worden op voorwaarde dat het veldwerk waarbij die inhumatieresten worden aangetroffen is gestart na de inwerkingtreding van dit artikel. Voor onderzoeken die voordien gestart zijn is het niet mogelijk om een beroep te doen op deze nieuwe premie.

Artikel 88

Deze overgangsbepaling is bedoeld om erkende onroerenderfgoedgemeenten in 2023 de tijd te geven om te voldoen aan de nieuwe verplichting dat een erkende onroerenderfgoedgemeente over een gemeentelijke verbalisant onroerend erfgoed moet beschikken.

Die overgangsperiode is verantwoord, omdat zo'n gemeentelijke verbalisant een specifieke opleiding gevolgd moet hebben. Maar die opleiding wordt maar occasioneel georganiseerd. Dat maakt dat een erkende onroerenderfgoedgemeente niet van het ene moment op het andere een gemeentelijke verbalisant onroerend erfgoed kan aanstellen. Daarom krijgen bestaande erkende onroerenderfgoedgemeenten en gemeenten die die erkenning in 2023 zouden aanvragen en verkrijgen, en die nog niet over zo'n gemeentelijke verbalisant beschikken, de kans om zich in de loop van 2023 in regel te stellen.

Vermits Vlaamse steden en gemeenten vanaf 2023 weten dat het hebben van een gemeentelijk verbalisant een voorwaarde is om erkend te kunnen worden als onroerenderfgoedgemeente, en zij er zich dus op kunnen voorbereiden tegen het volgende erkenningsmoment in 2026, is het niet nodig om ook voor de verdere toekomst in een dergelijke overgangsperiode te voorzien.

Artikel 89

Via deze overgangsbepaling worden de huidige subsidies voor de erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, in het kader van de lopende samenwerkingsovereenkomsten, ook welvaartsvast gemaakt door ze te koppelen aan de evolutie van de gezondheidsindex. Daarbij geldt het cijfer van de gezondheidsindex voor de maand december 2022 als basis. Vermits de subsidie voor het werkjaar 2023 in 2023 wordt vastgelegd, wordt de subsidie voor het werkjaar 2023 onmiddellijk geïndexeerd.

Artikel 90

Momenteel is het zo dat een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst een basissubsidie van €85.000 krijgt, en daar bovenop nog aanspraak kan maken op een supplement dat wordt berekend op basis van drie factoren:

- 1) het aantal inwoners;
- 2) de oppervlakte van het werkingsgebied;
- 3) het aanwezige onroerend erfgoed dat zich bevindt op het grondgebied van eventuele erkende onroerenderfgoedgemeenten binnen het werkingsgebied van de intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst.

Deze subsidieregeling blijft van kracht tot het aflopen van de huidige samenwerkingsovereenkomsten in 2026 (cf. artikel 91 van dit besluit).

Via dit artikel schrappen we het supplement dat gelinkt is met het eventueel aanwezig zijn van een erkende onroerenderfgoedgemeente in het werkingsgebied vanaf de inwerkingtreding van dit besluit. Want vanaf dat moment kunnen de erkende onroerenderfgoedgemeenten zelf aanspraak maken op een rechtstreekse subsidie. Omdat dubbele subsidiëring niet nodig en niet verantwoord is, vervalt de subsidieverhoging op basis van die derde factor voor erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten vanaf het jaar waarin de erkende onroerenderfgoedgemeente(n) die de

toepassing van dit supplement mogelijk maken de rechtstreekse subsidie ontvangen. De subsidieverhogingen op basis van het aantal inwoners of de oppervlakte van het werkingsgebied blijven behouden.

Artikel 91

Via deze overgangsmaatregel verzekeren we dat de lopende samenwerkingsovereenkomsten met erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten ongewijzigd verder kunnen gezet worden tot 31 december 2026, het einde van hun looptijd.

Omwille van de consistentie binnen het landschap van erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten worden de huidige regels inzake erkenning en subsidiëring ook aangehouden voor samenwerkingsovereenkomsten die de komende jaren nog zouden worden gesloten. Deze samenwerkingsovereenkomsten lopen dan ook tot 31 december 2026.

Voor samenwerkingsovereenkomsten die vanaf 1 januari 2026 worden gesloten gelden de regels die middels dit besluit worden ingevoegd in het Onroerendergoedbesluit. Deze samenwerkingsovereenkomsten treden immers in werking vanaf 1 januari 2027.

Artikel 92

De aanpassingen aan het Onroerendergoeddecreet, doorgevoerd bij het decreet van 10 juni 2022 tot wijziging van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de uitvoering van de visienota lokaal erfgoedbeleid en de toekenning van beboetingsbevoegdheid aan de gewestelijke beboetingsentiteit, treden in werking op 1 januari 2023. Maar een aantal bepalingen die betrekking hebben op de handhaving onroerend erfgoed zijn dringender. Deze treden in werking tien dagen na de bekendmaking van dit besluit in het Belgisch Staatsblad.

Artikel 93

De algemene inwerkingtreding van dit besluit is 1 januari 2023. Maar voor een aantal bepalingen uit dit besluit wordt een ander moment van inwerkingtreding voorgesteld:

- a) De inwerkingtreding van de bepalingen die betrekking hebben op de erkenning en subsidiëring van erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten wordt afgestemd op het aflopen van de huidige samenwerkingsovereenkomsten, zoals ook uitgelegd bij artikel 91 van dit besluit.
- b) Een aantal bepalingen die betrekking hebben op de handhaving onroerend erfgoed zijn dringend. Deze treden in werking tien dagen na de bekendmaking van dit besluit in het Belgisch Staatsblad.

Artikel 94

Dit artikel behoeft geen verdere uitleg.

3 BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

- 1) Jaarlijkse subsidie voor erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten en onroerendergoedgemeenten.

Erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten worden vandaag al gesubsidieerd. Via de wijziging van het Onroerendergoedbesluit wordt het systeem vereenvoudigd, en verhoogt de Vlaamse subsidie aan intergemeentelijke onroerendergoeddiensten ook enigszins. Deze aangepaste subsidie, die enkel mag gebruikt worden om personeel te werven of in te huren, wordt in de toekomst ook geïndexeerd.

Erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten die aan de voorwaarden voldoen komen in de toekomst in aanmerking voor een forfaitaire Vlaamse subsidie van €120.000 per jaar (= niet-geïndexeerd basisbedrag). Die forfaitaire subsidie komt in de plaats van het huidige gemengde subsidiesysteem (€85.000 + supplement op basis van parameters). Het voorgestelde zuiver forfaitaire bedrag ligt met andere woorden hoger dan wat elke erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst vandaag ontvangt. Maar tegenover dat hoger bedrag staat de voorwaarde dat erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten gemiddeld groter worden. Dat betekent dat met name de huidige kleine erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten zullen moeten groeien of fuseren.

Op dit moment zijn er 30 erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten die 207 gemeenten omvatten. Zij krijgen in 2022 een totale subsidie van € 2,6 miljoen.

Ervan uitgaande dat hetzelfde aantal gemeenten lid blijft van een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst, maar dat toekomstige intergemeentelijke onroerendergoeddiensten moeten voldoen aan de drempelvoorwaarden die via dit wijzigingsbesluit worden opgelegd zal het aantal erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten waarschijnlijk dalen tot 20 à 25. Aan €120.000 Vlaamse subsidie per erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst geeft dit een totaalbudget van € 2,4 miljoen tot € 3 miljoen. Dit bedrag houdt geen rekening met erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten die er nog bij kunnen komen (want: 94 Vlaamse steden en gemeenten maken nog een deel uit van een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst).

De inwerkingtreding van de gewijzigde subsidiebepalingen voor erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten is pas voorzien vanaf 2027, na het sluiten van nieuwe samenwerkingsovereenkomsten. Tot die tijd verloopt de subsidiëring met andere woorden volgens het huidige systeem, en is er geen budgettaire impact. (constant beleid).

Het wijzigingsbesluit introduceert de mogelijkheid om naast erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten ook **erkende onroerendergoedgemeenten** financieel te ondersteunen. Daarbij wordt het volgende systeem op forfaitaire basis voorgesteld:

- Wanneer een kunststad² erkend is als onroerendergoedgemeente: €90.000 per kunststad per jaar (momenteel enkel Leuven erkend).
- Wanneer een andere centrumstad of gemeente waarin minstens twee werelderfgoederen gelegen zijn erkend is als onroerendergoedgemeente: €50.000 per jaar (momenteel enkel Roeselare en Turnhout erkend).
- Wanneer een andere gemeente erkend is als onroerendergoedgemeente: €10.000 per gemeente per jaar (momenteel negentien gemeenten erkend).

Ook de subsidie voor erkende onroerendergoedgemeenten is bestemd voor personeelsmiddelen, en zou daarom integraal in aanmerking komen voor indexatie.

In een theoretisch maximaal scenario komt dit neer op een budgettaire kost op jaarbasis van €3,89 miljoen euro. Maar dit scenario veronderstelt dat alle Vlaamse steden en gemeenten op relatief korte termijn zelf een erkenning als onroerendergoedgemeente aanvragen. Die veronderstelling wordt niet bevestigd door informele signalen of deelname van steden en gemeenten aan infosessies de afgelopen maanden. Dit maximale scenario is dus weinig waarschijnlijk.

Dit scenario gaat uit van de huidige stand van zaken voor wat betreft werelderfgoederen in Vlaanderen. Er zijn vijf Vlaamse gemeenten met twee of meer werelderfgoederen, die geen centrumstad zijn: Dendermonde, Hoogstraten, Lier, Sint-Truiden en Tongeren.

MAXIMAAL SCENARIO

² Antwerpen, Brugge, Gent, Leuven en Mechelen

OEG (kunststeden)	5 kunststeden	5 x €90.000 = €450.000
OEG (andere centrumsteden/ 2+ werelderfgoederen)	8 resterende centrumsteden en 5 andere gemeenten met 2 of meer werelderfgoederen	13 x €50.000 = €650.000
OEG (andere gemeenten)	283 steden/gemeenten	283 x €10.000 = €2.830.000
Totaal		€ 3.930.000

Een meer realistisch scenario voor de middellange termijn gaat uit van een significante groei in de eerste categorie. Leuven is vandaag al erkend, en minstens één kunststad heeft aangekondigd dat ze een erkenning als onroerenderfgoedgemeente zullen aanvragen. Het lijkt zeer goed mogelijk dat daar bovenop nog één of twee bijkomende kunststeden een erkenning zullen aanvragen. In de tweede en derde categorie verwachten we ook een toename, maar minder uitgesproken dan in categorie 1. In deze steden en gemeenten neemt onroerend erfgoed vaak nog een minder prominente plaats in het lokale beleid in. De financiële stimulans om een erkenning aan te vragen is met name voor categorie 3 ook minder doorslaggevend. Op basis van deze inschatting lijkt op middellange termijn een budget op jaarbasis van ongeveer €1,3 miljoen een realistische inschatting.

OPTIMISTISCH (MIDDELLANGETERMIJNSCENARIO)		
OEG (kunststeden)	4 kunststeden (vandaag: 1)	4 x €90.000 = €360.000
OEG (andere centrumsteden/ 2+ werelderfgoederen)	8 andere centrumsteden of gemeenten met 2 of meer werelderfgoederen (vandaag: 2)	8 x €50.000 = €400.000
OEG (andere gemeenten)	50 steden/gemeenten (vandaag: 19)	50 x €10.000 = €500.000
Totaal		€ 1.260.000

De som van het totale geschatte budget op jaarbasis voor de subsidie van zowel erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten als onroerenderfgoedgemeenten voor een optimistisch middellangetermijn-scenario bedraagt zonder rekening te houden met indexatie €3,66 miljoen tot €4,26 miljoen (vanaf 2027). Het budget dat is afgesproken bij de goedkeuring van de visienota lokaal onroerenderfgoedbeleid bedroeg €3,77 miljoen.

2) Indexatie van de subsidie aan de erkende onroerenderfgoeddepots

De subsidie aan de erkende onroerenderfgoeddepots bedraagt vandaag €80.286. Op een totaal van vijftien erkende depots gaat het om een totaal budget van €1.204.290.

Aan de modaliteiten van de subsidie zelf wordt niet gesleuteld. De enige aanpassing is de toevoeging van een indexatiemechanisme voor het aandeel van de subsidie dat bestemd is voor personeelsmiddelen. De budgettaire impact van deze ingreep is uiteraard afhankelijk van de evolutie van de gezondheidsindex. Een theoretische stijging van de index met 2% op jaarbasis zou bijvoorbeeld een globale verhoging betekenen met €24.086 (voor alle vijftien depots, ervan uitgaande dat het integrale subsidiebedrag bestemd is voor personeelsmiddelen).

- 3) De kostprijs voor de **archeologische premies voor vooronderzoek met ingreep in de bodem** (sinds 2019) en **voor buitensporige opgravingskost** (in huidige vorm sinds 2018) was geraamd op respectievelijk €1,5 miljoen en €3,5 miljoen. Deze bedragen werden omwille van de beperkte besteding bijgesteld. Vandaag is een budget van net geen € 1,2 miljoen voorzien in de begroting:
- voor de premie vooronderzoek met ingreep in de bodem (PVMI): €490.000;
  - voor de premie buitensporige opgravingskost (PBO): €700.000.

Ook deze budgetten worden vandaag slechts deels aangesproken door het beperkte aantal aanvragen. Er is dus ruimte voor een verruiming van de doelgroepen die in aanmerking komen. Voor het selecteren van eventueel bijkomende statuten van premienemers is vertrokken vanuit de initiële budgetten die voor de premie archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem (€1,5 miljoen) en de premie buitensporige opgravingskosten (€3,5 miljoen) werden voorzien. Daarbij blijven overheden, nutsbedrijven of de vastgoedsector uitgesloten van het toepassingsgebied.

Alvorens een keuze te maken over welke premienemers bijkomend in aanmerking te nemen, is gekeken naar de toegekende dossiers of eindverslagen uit 2020 en de eerste helft van 2021. Uit dit onderzoek blijkt de theoretische ingeschatte kost van de aangehaalde archeologische premies op jaarbasis voor de volgende sectoren als volgt:

sector	PVMI	PBO
Private personen	€46.000	€64.000
Onderwijs	€106.000	€123.000
Sport	€40.000	/
Zorg	€106.000	€270.000
Landbouw	€437.000	€104.000
Private ondernemingen	€733.000	€456.000
Nutssector	€470.000	€428.000
Openbare besturen	Niet onderzocht – niet de bedoeling om de premie voor deze sector open te stellen	
Vastgoedondernemingen	Niet onderzocht – niet de bedoeling om de premie voor deze sector open te stellen	

Het openstellen van de archeologische premie voor vooronderzoek met ingreep in de bodem voor enkele specifieke groepen zoals landbouw, private personen, zorg, onderwijs of sport is maatschappelijk verdedigbaar en mogelijk binnen het initieel vooropgestelde budget. Ook voor private ondernemingen kunnen beide premies worden opengesteld, voor zover ze niet behoren tot één van de uitgesloten groepen (naast overheden):

- projecten in opdracht van nutsbedrijven;
- projecten waarbij de opdrachtgever tot de vastgoedsector behoort;
- projecten waarbij een overeenkomst werd gesloten tot eigendomsovergang van een te bouwen, of in aanbouw zijnde huis of appartement, mits het huis of het appartement tot huisvesting of tot beroepsdoeleinden en huisvesting is bestemd en de koper of de opdrachtgever volgens de overeenkomst verplicht is vóór de voltooiing van het gebouw een of meer stortingen te doen.

De totale kost op jaarbasis van deze twee premies voor de verruimde doelgroepen wordt geraamd op €2,5 miljoen:

- voor de premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem: 1,5 miljoen euro;
- voor de premie buitensporige opgravingskosten: 1 miljoen euro.

- 4) Met de **premie voor archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten** willen we tegemoetkomen aan een concrete vraag naar financiële mildering. We kiezen er evenwel bewust voor pas tot subsidiëring over te gaan wanneer het premiebedrag minstens 25.000 euro bedraagt. Met het invoeren van een dergelijke ondergrens richt de subsidie zich expliciet tot opgravingen waarbij er sprake is van een voldoende hoog aantal opgegraven skeletten (zie nota in bijlage voor duiding en voorbeelden). Om de totale jaarlijkse kostprijs voor de premie binnen de perken te houden, wordt bijkomend voorzien in een bovengrens. Zo wordt het maximale premiebedrag vastgelegd op 500.000 euro.

Op basis van de huidige ervaring en kennis verwacht het agentschap jaarlijks een zestal opgravingen waarbij een voldoende hoog aantal menselijke inhumatieresten wordt opgegraven om in aanmerking te komen voor de premie. We nemen hierbij aan dat voor één opgraving het maximum premiebedrag van €500.000 wordt toegekend en voor de vijf overige opgravingen een gemiddeld premiebedrag van €75.000 (hetgeen neerkomt op een opgravingskostprijs van €125.000) volstaat. Dat brengt de raming van het jaarlijks te voorziene premiebedrag op: $500.000 + (5 \times 75.000) = €875.000$.

B. ESR-TOETS

Er is geen ESR impact.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De voorgestelde aanpassingen aan het Onroerendergoedbesluit hebben netto geen impact op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid. Wel is het mogelijk dat het takenpakket van huidige personeelsleden zal wijzigen (bijvoorbeeld meer inzetten op een coachende rol).

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Vermits de belangrijkste voorgestelde wijzigingen aan het Onroerendergoedbesluit in uitvoering van de visienota Lokaal Onroerendergoedbeleid zijn, zal er met name op de erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten en de erkende onroerendergoedgemeenten een impact zijn. Zij krijgen meer ruimte om een lokaal onroerendergoedbeleid te ontwikkelen. Vlaanderen stelt ook een structurele financiële ondersteuning ter beschikking van zowel erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten als onroerendergoedgemeenten.

Daar staan in het geval van erkende onroerendergoedgemeenten ook in beperkte mate verplichtingen tegenover, zoals bijvoorbeeld de installatie van een adviesraad of de aanstelling van een gemeentelijke verbalisant onroerend erfgoed.

Maar er is geen verplichting voor gemeenten om een erkenning als onroerendergoedgemeente aan te vragen, of aan te sluiten bij een intergemeentelijke onroerendergoeddienst. Het is een vrije keuze. En zelfs na de erkenning is er relatief veel vrijheid om te beslissen welke taken wanneer of in welke mate opgenomen worden.

Het agentschap Onroerend Erfgoed informeert gemeenten middels een participatie- en communicatietraject over alle gevolgen van het aanvragen van een erkenning of het aansluiten bij een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst. Gemeenten kunnen de bestuurlijke impact dus in kaart brengen en een onderbouwde keuze maken.

4 VERDER TRAJECT

Na de tweede principiële goedkeuring wordt het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering voor advies bezorgd aan de Raad van State.

5 VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar tweede principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de uitvoering van de visienota lokaal onroerendergoedbeleid en wijziging van diverse besluiten;
- 2° de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed te gelasten over voornoemd voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de Raad van State, met de vraag het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE